

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida

Številka 3 / 2018

KOLOFON

RIKOSS

Poljudnoznanstvena revija s področja ljudi z okvaro vida
letnik 17, številka 3 / 2018
ISSN 1854-4096

Izhaja 4-krat letno v elektronski in zvočni obliki in je brezplačna.

Spletna stran: <http://www.zveza-slepih.si/rikoss/>

Izdaja: Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije

Odgovorni in tehnični urednik: Marino Kačič

Uredniški odbor / sodelavci: Aleš Kuhar, Brane But, Matjaž Mihelčič, Metka Pavšič, Safet Baltič, Slavica Bukovec Zupanič

V reviji se objavlja priporočila in izsledke testiranj nove specialne IKT opreme, strokovne članke o spoznanjih z relevantnih področij, možnostih za izobraževanje, delo, prosti čas, o izkušnjah v povezanosti/vključenosti, o osebnih življenjskih in delovnih izkušnjah ljudi z okvaro vida, njihovih svojcev, strokovnjakov vseh podpornih služb in drugo. Vsi prispevki so avtorizirani, avtentični in se nanašajo na področje "ljudje z okvaro vida".

=====

Avtorske pravice za prispevke, sprejete v objavo, pripadajo reviji Rikoss. Uredništvo si pridržuje pravico preurediti ali spremeniti dele besedila, če tako zahteva jasnost in razumljivost, ne da bi o tem prej obvestili avtorja. Avtorji prispevkov so odgovorni za avtentičnost besedila in svoja stališča.

© Revija Rikoss (ime, oblika in vsebina) je zaščiten z zakonom o avtorskih pravicah. Revija ali katerikoli njen del ne smeta biti razmnožena ali spremenjena v kakršni koli obliki (elektronski, zvočni, tiskani ali drugi obliki) brez predhodnega pisnega dovoljenja lastnikov avtorskih pravic: © Revija RIKOSS in Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije.

Domov Uredništvo Naročite brezplačen Rikoss

=====

KAZALO

UVODNIK: Bela palica za slepe in slabovidne ljudi

Marino Kačič

AVTOPORTRET: Slavica Bukovec Zupanič

Svet v barvah je lepši

POPOTNIŠKI UTRINKI: Družinsko popotovanje po Barceloni

Urh Štraki

INTEGRACIJA: Je moč besede v temi večja, kot na svetlobi?

Slavica Bukovec Zupanič

INVALIDSKO VARSTVO: S 1. januarjem 2019 se bo začel uporabljati novi Zakon o osebni asistenci

Brane But

DOBRO JE VEDETI: Skrb za slabovidne v Evropi

Barbara Krejči Piry, članica delovne skupine za slabovidne pri EBU

PAMETNI TELEFONI: Aplikacija Safari (internetni brskalnik) in aplikacija Siri (za govorno ukazovanje)

Safet Baltič

NAMIGI IN NASVETI: Nedeljivi presledek v Wordu, Pretvorite kar koli v kar koli

Brane But

NOVIČKE: novi USB HID standard za brajeve zaslone, Google Lens in Microsoft Seeing AI – aplikaciji, ki slepim olajšata vsakodnevna opravila, spletni klepetalnik Skype 8 odslej dostopnejši, v Zadru mednarodni tabor s področja IKT tehnologij za slepe in slabovidne, prva brajeva pametna ura

Aleš Kuhar in Jožef Gregorc

UVODNIK: Bela palica za slepe in slabovidne ljudi

Avtor: Marino Kačič

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

Mednarodna zveza slepih je leta 1970 razglasila 15. oktober za mednarodni dan bele palice in ji s tem podelila poseben status v družbi. Danes je bela palica za slepe po svetu priznana kot pripomoček, ki omogoča človeku z okvaro vida samostojnost in varnost. Je pa tudi simbol slepote. V članku prikažemo povzetek rezultatov raziskave o aktivnih uporabnikih bele palice (Kačič 2018). Objavljamo pa tudi tri intervjuje o procesu sprejemanja in izkušnjah aktivne uporabe bele palice.

Zgodovina bele palice

Bela palica se je med ljudmi z okvaro vida uveljavila šele v dvajsetih letih minulega stoletja. Prvi naj bi jo uporabil britanski fotograf in glasbenik James Biggs, ki je zaradi nesreče oslepel leta 1921. Prav on naj bi se domislil, da bi svojo palico pobarval v belo, da bi ga vozniki v domačem kraju, polnem prometa, bolje videli, kadar je prečkal cesto. V Združenih državah Amerike pripisujejo uvedbo bele palice Georgeu A. Bonhamu iz kluba Lions Club International. Leta 1930 naj bi opazoval slepega človeka, ki je prečkal ulico s črno palico, ki je bila motoristom zaradi temnega cestišča komaj vidna. V klubu Lions so se zato odločili, da mu palico zaradi boljše vidnosti prebarvajo v belo (Mihelič in Čufer 2005, Wikipedija 2018).

Prvi posebni predpis o beli palici so sprejeli decembra 1930 v Teoriji, Illinois (ZDA), ki je nudil slepim pešcem z belo palico zaščito in prednost v cestnem prometu. Naslednji korak se je zgodil leta 1964, ko je ameriški predsednik Lyndon B. Johnson razglasil 15. oktober za dan varnosti z belo palico. Končno je leta 1970 Mednarodna zveza slepih isti datum razglasila za mednarodni dan bele palice, s čimer je spodbudila sprejem predpisov v posameznih državah po vsem svetu (Kačič 2006, The white cane 2006).

Uporabnost bele palice

Belo palico si lahko predstavljamo kot podaljšek prsta ali roke, s pomočjo katere uporabnik bele palice skenira oziroma pridobiva informacije o tehničnih ovirah iz okolja (nekakšna kamera za slepe), kar nadomešča zbiranje istih informacij s pomočjo vida. Ko pridejo informacije v možgane, lahko zapolnijo zemljevid – predstave o okolju, ki si jih prej zgradi, ko se uči hoditi v nekem prostoru ali poti (Stančić 1991). V bistvu je osnovni princip procesa enak, kot pri videčih ljudeh: oba pridobivata informacije iz okolja. Eden preko vidnih zaznav, drugi preko tipnih. Razlika je v zaznavnem načinu. Obema te informacije zapolnijo (pred)vgrajen zemljevid okolja in tako ustvarijo predstavo, kaj se v tem okolju nahaja in kje v tem okolju je on. Velika razlika pa je v tem, da je pri uporabniku bele palice zaznava

informacij omejena na širino in dolžino palice. Medtem ko pri videčem človeku praktično ni omejitev, razen če ima težave z vidom.

Bela palica pa nima le vloge pripomočka za zaznavo tehničnih ovir oziroma pridobivanje informacij iz okolja (nekakšna kamera za slepe), ima tudi vlogo informiranja ljudi v okolju oziroma sporočanja, da ima oseba s to palico hudo okvaro vida (deluje kot prometni znak za videče). Vsak od teh dveh se mora naučiti, kako ravnati in tudi sprejeti pravila svoje vloge. Vloga ima imanentno predpisana pravila ravnanja, ki to vlogo v družbi definirajo. S tem dobi bela palica še tretjo funkcijo in to je simbolična vrednost, ki definira položaj uporabnika bele palice v družbi. Tradicionalno je bela palica definirala uporabnikov položaj precej nižje na družbeni lestvici glede na ostale v okolju. Iz tega izhajajo temu primerni stereotipi, občutek manjvrednosti ali večvrednosti, nemoči ali premoči, vsiljevanje mnenj in oblik pomoči ipd (Barnes et al. 1999, Goffman 2008, Kačič 2008, Zaviršek 2000).

Bela palica v praksi

Na [tem video posnetku](#) (Kako slepi ljudje uporabljajo belo palico 2018) si lahko ogledate uporabo bele palice in kaj doživlja videča oseba, ki poskuša uporabljati belo palico, da bi bolje razumela aktivne uporabnike bele palice.

Obstaja veliko napisanega in še več pričevanj na osnovi izkušenj o tem, kaj dobrega in kaj slabega prinese aktivna uporaba bele palice. Da bi prišli do določenih spoznanj, je bila opravljena raziskava z aktivnimi uporabniki bele palice. Ključna spoznanja te raziskave (Kačič 2018) so:

- da proces, ki vodi do ponotranjanja oziroma sprejemanja aktivne uporabe bele palice, poteka različno dolgo in pri tem se kažejo trije različni vzorci: takojšnje aktivne uporabe, aktivne uporabe s krajšim zamikom in aktivne uporabe z velikim zamikom ali zavračanjem. Vsak od teh ima specifična ravnanja.
- Da obstajajo v procesu sprejemanja bele palice trije različni vzorci kot rezultat boja med miselnim in čustvenim delom procesa: vzorec koristnosti, vzorec nuje in vzorec zavračanja (vsak od teh ima specifičen potek).
- Da obstajata dva temeljna razloga, zakaj so se odločili za aktivno uporabo bele palice: samostojnost (ta veča tudi neodvisnost in zaupanje vase) in informiranje okolja (to vodi k boljšemu razumevanju s strani okolja, pomoč in večji varnosti).
- Da obstajata dve obliki odnosa okolja do uporabnika bele palice: distanca (nekateri to doživljajo pozitivno, drugi negativno) in aktivna odzivnost okolja (tudi to nekateri doživljajo kot pozitivno, drugi pa negativno oziroma vsiljivo).

Izkušnje uporabnikov bele palice

V nadaljevanju članka objavljamo še tri intervjuje v celoti. S tem upamo, da bo olajšano razumevanje procesov in omogočen vpogled, kako uporabniki bele palice doživljajo svoj proces ponotranjanja (sprejemanja) bele palice in kako doživljajo kasneje, ko so aktivni uporabniki bele palice.

Intervju s Terezo Zihler Škrbec (uporabnica bele palice)

1. Kdaj ste začeli uporabljati belo palico in kako ste se učili?

Belo palico sem začela uporabljati na rehabilitaciji v Škofji Loki, nekako pol leta po prometni nesreči v kateri sem oslepela. Stara sem bila 17 let, večkrat tedensko sem imela ure orientacije po mestu s tiflopedagogom.

2. Kako ste na začetku doživljali sebe z belo palico in kako ste premostili težke trenutke?

Orientacija z belo palico mi je bila skrajno odvrtna, palice najraje niti ne bi prijela v roke. Bilo mi je izredno mučno, ker so ljudje zijali vame, ker je palica ropotala in sem zbujala pozornost. Zelo sem bila vesela, kadar je padal dež in so ure orientacije odpadle. Palico sem uporabljala le v času orientacije s tiflopedagogom, sicer pa ne - vedno sem si uredila spremstvo. Bela palica mi je bila kot Davidova zvezda – oznaka za žide, nekaj odvrtnega, ničvrednega, ponižujočega.

3. Koliko uporabljate belo palico in kaj vam danes pomeni?

Danes belo palico uporabljam vsak dan. Po nekaj letih sem namreč končno ugotovila, da mi palica nudi več prednosti kot slabosti. Spočetka sem se mučila s hojo na pamet in tipala z nogami, počasi pa sem vendarle ugotovila, da mi gre s palico bolje, hitreje in varneje. Ljudje, ki zijajo, tudi pomagajo, če imaš belo palico, se natanko ve, za kaj gre. Mogoče so prej ljudje menili, da sem motena ali pijana. Danes ne dojemam bele palice kot nekaj nezaželenega, ampak kot pripomoček, ki mi koristi.

4. Kakšen je odziv okolja do vas, kadar v družbi uporabljate belo palico?

Odziv je zelo različen. V domačem okolju me poznajo, nič več vsi ne utihnejo, ko me zagledajo, ljudje ne zijajo, veliko staršev opozori otroke, da naj se mi umaknejo s poti. Spomnim se, da sem prav na začetku rehabilitacije doživela, da je ženska, ki je hodila za menoj, začela jokati, ker sem tako mlada in slepa. Lani se mi je v nudističnem kampu na Hrvaškem primerilo, da so otroci (Slovenci) šli gledat za menoj, češ ta je slep. Sem mislila, da se v nudističnem kampu da videti kaj bolj fascinantnega. Palico uporabljam vsak dan, ker je meni boljše, pa naj ljudje rečejo karkoli, po več kot 20 letih slepote tudi nisem tako občutljiva na razne opazke, kot sem bila na začetku.

Intervju z Metko Pavšič (uporabnica bele palice)

1. Kdaj ste začeli uporabljati belo palico in kako ste se učili?

Začela sem pri petindvajsetih letih, ko se mi je nenadoma močno poslabšal vid. Sprva sem upala, da se bo stanje vida povrnilo, pa se ni. Počasi, a vztrajno in brez dvoma se je vame vraščala želja oz. odločitev, da ne želim postati odvisna od drugih. Ker sem bila ravno sredi študija, na kako rehabilitacijo še pomislila nisem. Izkušeno

kolegico Sonjo sem prosila, naj mi pokaže, kako se z belo palico sploh hodi, vedela sem namreč, da neka pravila, tehnike obstajajo. Zlahka mi je pokazala osnovne stvari, se z mano veliko pogovarjala in skupaj sva jo mahnili na kratek potep po Ljubljani. Aha, da ne pozabim, palico sem zaradi nočne slepote že davno prej kupila na našem društvu slepih, a je seveda ždela v omari.

2. Kako ste na začetku doživljali sebe z belo palico in kako ste premostili težke trenutke?

Zame je bilo to zelo težko obdobje. Na eni strani želja ostati čim bolj samostojna, na drugi strani se je rojevalo kup vprašanj in dvomov. Odločila sem se, da jeseni ne zaprosim več za služben prevoz do doma upokojencev, kjer sem tedaj delovala kot prostovoljka. V meni pa so se bohotali strahovi, se rojevala številna vprašanja; kako bodo name gledali sokrajani, še posebej moški, ki so me bili doslej vajeni kot slabovidne, kako bodo vsi zijali vame, kako težko bo to sprejela moja družina, kakšne stiske bodo ob tem doživljali, in nazadnje, zdaj se bom »označila« za slepo osebo, kar sem vsem zanikanjem navkljub dejansko tudi postala.

Po neprespani noči sem odšla proti službi. Palico sem držala v roki, šele v zadnji četrtini poti sem jo raztegnila. Šla sem takorekoč na pamet. Občutek, da vsi gledajo le vame, je bil strašanski. Notranja napetost je bila tako velika, da sem se ob prihodu v dom, v pisarni samo sesedla in se razjokala. Kolegice so mislile, da se podira svet, ker tudi njim prej svoje odločitve nisem zaupala. Za nekaj časa sem s paličnimi podvigi prenehala. Odlasala sem z nadaljnjim korakom, vse dokler ni prišlo do odločilnega pogovora s psihoterapevtom Marinom. Zaupal mi je svojo izkušnjo, izrazil svoja pričakovanja in povedal, da ti zopni občutki počasi zbledijo. To je bila točka preobrata. Pogovarjala sem se še z nekaterimi drugimi prijatelji, ki so uspešno šli preko ovir v glavah in se počasi, ne brez zopnih občutkov, ki pa so vse bolj bledeli, spustila na pot.

3. Koliko uporabljate belo palico in kaj vam danes pomeni?

Postala je moja sopotnica, moja pomočnica. Vedno jo imam, četudi je morda trenutno ne uporabljam, med drugimi stvarmi v torbici. Če jo slučajno kdaj kje pozabim, se počutim nekam ranljivo, negotovo. Znana sem po tem, da sem skorajda vedno brez dežnika v torbici, a ne brez bele palice. Postala je moj stalni »nakit«. Mimogrede, skrbim tudi za to, da je čista in ne preveč oguljena. Z njo vsak dan odidem v službo, trgovino, na avtobus, po različnih uradih... Z leti sem ugotovila, da sem postala z uporabo bele palice bistveno bolj sproščena in neobremenjena, drugače kot sem bila v letih slabovidnosti. Z njeno uporabo so odpadle večne igre, sprenevedanja in napetosti, povezane s tem, da vidiš bolje kot v resnici, da okolica ne ve, kaj je s teboj in zaradi tega marsikdaj nehote boleče reagira.

4. Kakšen je odziv okolja do vas, kadar v družbi uporabljate belo palico?

Najpomembneje mi je, da se z odzivi v veliki meri sploh ne ukvarjam več, le bolj bežno. Ljudje so prijazni, po najboljših močeh pomagajo. Mimogrede jih tudi kaj malega poučim. Šoferji se prej zaustavijo na prehodu za pešce, nekdo mi pomaga najti pravi avtobus, tretji mi na daleč pove, da je prehod prost in naj kar grem preko ceste, trgovke mi ponudijo potrebno pomoč. V mojem kraju je to postalo nekaj samoumevnega za vse. Včasih v službi med stanovalci še slišim med kak bežen

komentar, češ, kako korajžna sem, da ne verjamejo, da ne vidim, tako fajn, da sem, a tako uboga. V pogovorih s kolegicami pa mnogokrat povedo, da sem jim za nekakšen zgled, vir moči, kajti tudi oni se soočajo s sprejemanjem palice za starejše, hojcam, prehodi na invalidski voziček. O svojih težkih začetkih in kaj me je v tej situaciji dvigovalo ter me opogumljalo, po potrebi tudi večkrat spregovorim.

Včasih me še stisne, ko slišim, da kak otrok sprašuje mamo, zakaj imam to palico, pa mu mama le nekaj pridušeno šepeta in ga skuša utišati. Vse več pa je tudi jasnih in spontanih odgovorov. Naj zaključim s humornim dogodkom, ko sem šla pred časom po ulici. Za mano hodita mama in majhen otrok. Nenadoma otrok vpraša: »Mami, a ta pa vodo išče?« Zanj sem očitno postala junakinja iz neke risanke. Tako so me kasneje poučili sodelavci.

Intervju z Ivano Jug (uporabnica bele palice)

1. Kdaj ste začeli uporabljati belo palico in kako ste se učili?

Že na očesnem pregledu po prebolelem očesnem herpesu in stalno prisotnem glavkomu leta 1996 mi je zdravnik jasno povedal, da bom počasi popolnoma izgubila vid. Takrat sem še imela malce ostanka nekako 3 %.

Na društvu sem si tako za vsak slučaj izposodila palico in si jo pospravila v torbico za hujše čase. Nisem je znala niti pravilno uporabljati. Takratne palice še niso imele rolke in je bila tehnika mahanja z njo veščina, ki se je ne naučiš čez noč, temveč le z dolgoletno prakso. Sram me jo je bilo uporabljati. Raje sem hodila cikcak kot kaka pijandura, kot da bi si palico raztegnila in varno hodila po poteh. Redno sem še hodila v službo in to na mejni prehod v Vrtojbi. Najprej je bilo treba priti do najbližje postaje mestnega prometa, vstopiti na avtobus, se odpeljati do zelene postaje in še 5 minut pešačiti do same stavbe, kjer sem delala. Čeprav so vsi moji sodelavci imeli drseč delovni čas, so mojega prilagodili tako, da sem imela prevoz na delo in nazaj. Zgodilo se je nek petek, ko so vsi moji sodelavci odšli domov uro prej in sem ostala čisto sama. Pripeljal naj bi avtobus, tako kot običajno, a ga ni bilo. Kaj pa zdaj? Vedela sem le, da moram pripešačiti do Šempetra. Od tam sem imela prevoz vsako uro do Nove Gorice. Vzela sem iz torbice palico in šla na pot. Le približno sem vedela, kako priti do tja. Vso pot so mi lile solze. Jaz sem pa kar šla in niti dobro ne vem, kje sem blodila. Vem le, ko sem prečkala glavno cesto, polno kamionov, so mi uvidevno ustavljali in niti ne vem, če sem šla preko na prehodu za pešce. To je bila zame avantura in lekcija, ki je zagotovo ne bom pozabila.

2. Kako ste na začetku doživljali sebe z belo palico in kako ste premostili težke trenutke?

Ko ti nekdo pove, da bo bela palica od tega trenutka naprej tvoja stalna spremljevalka, niti ne dojameš dobro, kaj ti je sploh želel povedati. Vsega skupaj ne jemlješ resno in se zanašaš na tisto malo vida, ki ti je še ostal. Ko pa steče voda v grlo, se sproži v tebi neka nadnaravna moč, da splavaš. Šele po premaganem strahu stečejo solze.

V nadaljnjem osvajanju same tehnike so mi bili v veliko pomoč tisti, ki so že uporabljali belo palico, in gospa Mirjana, čudovita tiflopedagoginja, ki me je naučila

same tehnike, mi je položila v srce ogromno spodbudnih besed, ki jih jaz morda takrat nisem tako dojela, a so se kasneje izkazale za najboljše.

3. Koliko uporabljate belo palico in kaj vam danes pomeni?

Pred petimi leti sem popolnoma izgubila vid. Tako je bela palica danes moja stalna spremljevalka. S pomočjo le te osvajam nove in nove poti. Vsak dan grem novim izzivom in dogodivščinam naproti, le redko kdaj se pojavijo nevšečnosti, ki pa jih rešim sproti, seveda s pomočjo ljudi.

4. Kakšen je odziv okolja do vas, kadar v družbi uporabljate belo palico?

Bela palica mi je pomagala, da sem samozavestnejša in da ne potrebujem za vsako figo spremljevalca. Rada sem samostojna. Tako vsako jutro odidem na telovadbo Šole zdravja. Kar mi ljudje povedo: me občudujejo in jim dam neko nevidno moč, da tudi oni zmorejo, ko jim ne gre vse gladko. Kar toplo mi je pri srcu, ko kakšen malček vpraša, zakaj pa ima ta teta palico in z njo maha. Starši na lep način obrazložijo nadobudnežu, da jaz ne vidim in moram s palico potipati pot, po kateri hodim, da lahko pridem, kamor sem namenjena. Veliko ljudi me kar na cesti ustavlja in želijo govoriti: če se je težko naučiti hoje z belo palico, če me je kaj strah, kako vem, kje sem, in še tisoč drugih vprašanj mi zastavljajo. Vesela sem, da me ljudje opazijo, da vedo, da smo tudi mi nevideči lahko prijetni in predvsem, da smo tu v resnici in da nismo nek tabu, pred katerim bi se morali ljudje skrivati in si zatiskati oči.

Viri

Barnes, C., Mercer, G., Shakespeare, T. (1999). Exploring disability: a sociological introduction. Cambridge: Polity Press.

Goffman E. (2008). Stigma – zapiski o upravljanju poškodovane identitete. Maribor: Aristej.

Kačič M. (2006). Bela palica - mednarodni dan bele palice. Rikoss, 5, 3: 3-7.

Kačič, M. (2008). Izstopanje iz družbene vloge invalida : invalidizacija identitete in kaj storiti, da bi se ji izognili. V: [Socialno delo za enake možnosti za vse] : [3. kongres socialnega dela, Maribor 2007]: 47, 3-6; 145–153. Ljubljana: FSD.

Kačič M. (2018). Bela palica - pripomoček za samostojnost in simbol za slepoto (v rokopisu).

Mihelič, B., Čufer, B. (2005). Podaj mi roko; 85 let organiziranega delovanja slepih in slabovidnih na Slovenskem. Ljubljana: ZDSSS.

Stančić V. (1991). Oštećenja vida - biopsihosocialni aspekti. Zagreb: Školska knjiga.

Zaviršek, D. (2000). Hendikep kot kulturna travma. Ljubljana: CF.

How Blind People Use A White Cane (Youtube stran obiskana, 7.9.2018):
<https://www.youtube.com/watch?v=HoeUyyCpStA>

White Cane Week Magazine. (stran obiskana 1.8.2006)
<http://www.ccbnational.net>

White cane – Wikipedia (2018). Stran obiskana 15.8.2018.
https://en.wikipedia.org/wiki/White_cane

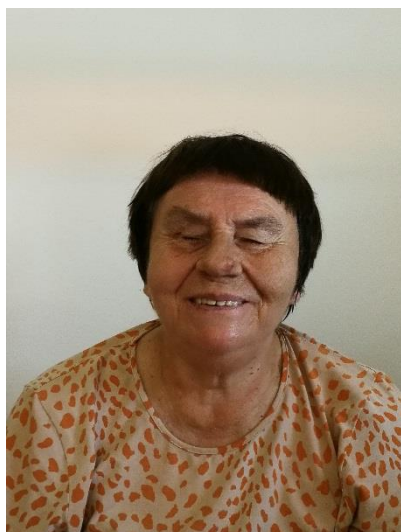
[Na vrh](#)

AVTOPORTRET: Slavica Bukovec Zupanič

Svet v barvah je lepši

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

Zapisati dobrih 60 let življenja na nekaj strani ni ravno mačji kašelj. Ne, ne delam še obračuna! A če potegnem črto pod vsem, lahko rečem, da ni manjkalo dogodkov, ki bi jih bilo bolje pozabiti, pa tudi onih ne, ki se jih z veseljem spominjam. Še sreča, da ne vemo, kaj nam v življenju prihaja naproti in da čas celi rane. Čeravno o sebi ne pišem najraje, bom poskušala svojo prehojeno pot pretvoriti v čim zanimivejšo zgodbo.

Naj se ta začne z vpisom v domačo osnovno šolo na Hajdini pri Ptuju, kajti tistega davnega leta 1963 sem zaposlenim na njej povzročila nemalo skrbi. Brez dodatnega pedagoškega znanja in brez kakršnekoli strokovne pomoči so morali učitelji dobesedno čez noč ugotoviti, kako poučevati otroka z le nekaj odstotki vida. A z lastno iznajdljivostjo so zadevo rešili z enim samim pomikom klopi bliže tabli in tako je ostalo vse do konca osemletke. No, skoraj do konca. Nekje v šestem ali sedmem razredu so se na šoli in pri mojih starših doma kar naenkrat pojavili neki ljudje iz Zavoda za slepo in slabovidno mladino ter začeli vse povprek pregovarjati, češ, da bi bilo dobro zame, če bi nadaljevala šolanje pri njih. Ne učitelji, ne doma, se seveda s tem nismo strinjali, kajti v šoli mi je šlo prav dobro, celo tako dobro, da sem bila najboljša učenka v razredu. A pritisk te tako imenovane mobilne službe je postajal čedalje hujši in na koncu je tudi ravnatelj Pucko, ki me je vseskozi vzpodbujal in je bil največji nasprotnik mojega odhoda, popustil temu nadlegovanju.

V Zavodu sem tako ostala nekaj mesecev in na ta čas nimam ravnih spominov. Zame je bil to povsem nenavaden svet in obnašanje zavodskih otrok je bilo tako drugačno od onega, ki sem ga poznala od doma. Začasno bivanje med slepimi in slabovidnimi, pa še pubertetniška občutljivost povrh sta pripomogli, da je ob prihodu na ptujsko gimnazijo v meni dokaj hitro dozorelo spoznanje o moji drugačnosti. Nikakor se seveda ne pritožujem nad sošolci, ti so bili zares pravi prijatelji. Tudi o profesorjih le vse najboljše, vsak se je po svoje potrudil, kako bi mi čim bolj približal učno snov. To so bila res najlepša leta.

A moja drugačnost je ves čas štrlela ven tudi v domačem, močno stereotipnem kmečkem okolju. Pa ne samo zaradi slabovidnosti; veliko bolj se je to odražalo v mojem begu h knjigam ter sodelovanju v dramski skupini in v ostalih krajevnih društvih. Od kmečkega otroka se pač pričakuje kaj bolj koristnega. Ob tem, da mi je domače okolje postajalo čedalje bolj utesnjujoče, me je v belo Ljubljano vlekla še želja po znanju. Čeprav je bil skozi gimnazijska leta moj cilj le študij logopedije, me je

po maturi kar odneslo na takratno Fakulteto za sociologijo, politične vede in novinarstvo.

A Ljubljana ni v celoti uresničila mojih sanj. S samim študijem je sicer šlo vse po načrtu, a čedalje bolj se je pojavljalo vprašanje, kako preživeti. Od doma namreč ni bilo ne moralne, ne finančne podpore. Zaradi večjega napora, predvsem študija v nočnih urah, pa se je začel oglašati tudi glavkom, moja, že ob rojstvu pridobljena diagnoza. Močne očesne bolečine in posledično slabšanje vida sto bili moji zvesti spremljevalci nadaljnjih skoraj 20 let. Kar naporno je bilo vsak nov dan pričeti s pogledom skozi okno in preveriti, če oko še uzre izbran cilj; in potem je vsake toliko časa sledilo razočaranje, ko ga ni bilo več v vidnem polju. In spet je bilo treba za nekaj časa izbrati novo točko na obzorju.

Leto 1988, ko je Slovenija začela doživljati demokratične spremembe, je bilo prelomno tudi zame; s partnerjem sva namreč dobila hčerko Vesno. Vsa moja pozornost je bila zdaj osredotočena na družino in očesne težave so bile začasno porinjene ob stran, čeprav niso mirovale. Na začetku 90-ih let sem se zaradi njih morala celo invalidsko upokojiti, preprosto se ni dalo več tako naprej. A razburljivih dogodkov s tem še ni bilo konec. Nasprotno, začelo se je pravo burno obdobje. Čez nekaj let najprej razpad partnerske zveze in čez čas še tisto najhujše, popolna izguba vida. Čeravno za slepoto ni noben čas pravšnji, se ta res ne bi mogla pojaviti v bolj neprimernem trenutku. Zgodilo se je namreč, ko je moja hči postala prvošolka. Zdaj se je bilo treba odločiti, ali dati prednost lastnim težavam ali otroku. Seveda sem se, kot večina mam, odločila za slednje. Moj cilj takrat je bil, da mora življenje teči neovirano naprej. Hčerkinе besede, da se ne spomni, da bi se v njenem življenju karkoli spremenilo zaradi moje izgube vida, potrjujejo, da sem ga dosegla. Sreča v nesreči pa je bila, da je bila takrat hči že toliko stara, da je v neki meri razumela nastalo situacijo. Z vloženim trudom ter ob medsebojnem zaupanju in spoštovanju sva težave kar dobro obvladovali. Teh res ni nikoli zmanjkalo; kako otroku pomagati pri domači nalogi, kako ga pospremiti na različne aktivnosti, ga odpeljati k zdravniku, oditi z njim na igrišče itd. Ja, vsaj za nekaj je dobro, da čas hitro beži!

Minila je osnovna šola, gimnazija, prišla so študentska leta in hčerkin odhod na študij v tujino. Ta je zahteval od mene, da sem se digitalno opismenila. Če hočeš biti z otrokom vsakodnevno v stiku, je komunikacija prek računalniške tehnologije najcenejša. V tistem trenutku je bilo preveč drugih izdatkov. Čeprav je bila hčerkinā odsotnost le nekajmesečna, sem se morala na nek način ponovno prilagoditi, kot da bi slutila, da bo kmalu po diplomi in zaposlitvi odšla na svoje. Spet ena življenjska prelomnica, sem si rekla. A sindrom praznega gnezda zame k sreči ni bil tako stresen, saj sva s hčerko ostali močno povezani in zdaj hodiva ena k drugi na kavo. Tudi kak golaž ali ričet je zmeraj dobrodošel. Lep občutek in vesela sem, da mi je uspelo.

Tako sem zdaj upokojenka, ki nima kaj dosti prostega časa. Čisto zares poskušam ostati čim bolj dejavna. Že ko je bila hči v srednji šoli, sem se ponovno začela posvečati svojim hobijem. Kot v mladosti, sta gledališče oziroma kultura nasploh ter branje knjig ostali vse do danes med mojimi najljubšimi početji. Redno se udeležujem dogodkov v Finžgarjevi galeriji in Gledališkem muzeju, navdušujejo pa me tudi ogledi

razstav in muzikalov ter spoznavanje tujih krajev, o čemer redno poročam v časopisih Zveze društev slepih in slabovidnih Slovenije. Bralci Rikossa lahko prebirate moje prispevke že kakšno desetletje.

Zadnja leta sem kar nekaj truda in časa posvetila področju ozaveščanja širše javnosti o slepoti. Zelo pomembno je namreč, da se ljudem, predvsem otrokom, na primeren način predstavi, kako živimo osebe z okvaro vida. Šele na ta način bomo počasi začeli razbijati stereotipe o slepoti. Na podlagi lastnih izkušenj dobro vem, kakšen je svet na tej in oni strani vidnega in mi je morda zaradi tega to lažje predstaviti.

V obdobju po izgubi vida je prav spoznanje o različnosti teh dveh svetov pri meni zastavljalo številna filozofska vprašanja, na katera si nisem znala odgovoriti. Danes sem dokaj samostojna. V Ljubljani se res dobro znajdem, domači so mi tudi mestni avtobusi. K hitrejšemu prilagajanju je nedvomno prispevalo dejstvo, da sem okolje poznala iz časov, ko sem še videla. Lahko torej rečem, da sem slepoto sprejela, čeprav občasno, sploh v povezavi z neuspehom, postanem nemočna. Ko me vprašajo, kaj pogrešam iz vidnega sveta, je moj odgovor tak, da mi najbolj manjka tista svoboda gibanja, ki jo posamezniku daje vid. Odit i kadarkoli in kamorkoli to zdaj pač ni mogoče, večino poti je potrebno načrtovati, predvsem dobiti primerno spremstvo. Poleg tega še pogosto sanjam, kako vozim kolo, da držim knjigo v roki in slišim šelest obračajočih se listov v njej, kako občudujem cvetoče travnike in zrem na zasnežene planine... Ja, svet v barvah je zares mnogo lepši, a k sreči, podobe še ostajajo v meni!

[Na vrh](#)

POPOTNIŠKI UTRINKI: Družinsko popotovanje po Barceloni

Avtor: Urh Štrakl

Urejanje rubrike in lektoriranje: Metka Pavšič

Pošlji komentar

V tokratni številki revije RIKOSS vam bom predstavil naše potovanje po Barceloni, ki ga ne bom nikoli pozabil. To je bilo moje prvo potovanje z letalom. Toda jaz se nisem veselil le-tega, temveč sem se veselil obiskati eno mojih najljubših mest tudi zaradi nogometnega kluba Barcelona. V mestu smo videli ogromno objektov, muzejev, spomenikov in še več. Torej, užival sem in to je najbolj pomembno.

Sem Urh Štrakl in sem star enajst let, že od rojstva pa sem slep. Imam sestrico Ulo, ki me spremlja že od mojega tretjega leta. Ker sem slep, se po mestih in vsepovsod gibljam z belo palico, ki mi vedno pomaga in predvsem okolico opozori, da ne vidim. Veliko si pomagam tudi s sluhom in z vonjem, kjer je to potrebno. Všeč mi je glasba, ukvarjam pa se tudi s tehnologijo. Vsemogoče aplikacije in vsa socialna omrežja so moj velik hobi. Lahko rečem, da je z razvojem tehnologije tudi nam slepim marsikaj bolje dostopno in malce lažje. Nadvse rad pa imam potovanja in ravno zato sem se odločil, da vam opišem to naše potovanje. Mami dela v turistični agenciji in od malega spremljam njeno delo in sodelujem v pogovorih in izbiri naših izletov.

Za Barcelono smo se odločili skupno z našimi prijatelji. Moja starša sta tam že bila in sta vsa navdušena opisovala lepote mesta in temperament ljudi. Ker se cene letalskih kart zelo spreminjajo, smo se odločili, da bomo mene in sestrico vzeli malo iz šole. Bilo je ceneje kot med počitnicami in tudi dopust nam šolarjem po novem pripada. In to kar pet dni...

V petek 16. 2. 2018 sem še bil v šoli, po šoli pa smo odšli od doma. Najbolj od vsega sem se takrat veselil letala in podzemne železnice. Šli smo s prijatelji in verjel sem, da več kot nas je, boljše bo. Pri njih je prišlo do majcenega zapleta z avtomobilom, zato smo se dobili kar na letališču v Benetkah. Bil sem zelo nestrpen. Kar nisem mogel dočakati trenutka, ko bomo vstopili v letalo, saj še nikoli prej nisem letel s potniškim letalom. Preden pa smo šli na letalo smo morali oddati našo prtljago in opraviti check in. To mi je bilo kar všeč, čeprav bi raje videl, da bi bili že takrat vkrcani. A ni trajalo dolgo, ko je prišel moj trenutek. Vkrkali smo se na letalo in kar nisem mogel verjeti, kako super je tam notri. Najbolj so me privlačili sedeži, ki so bili res super, sploh zato, ker so bili usnjeni. In odleteli smo. Bilo je fantastično in tega občutka ne bom nikoli pozabil. Let je trajal približno dve uri. Srečno smo prispeli v Barcelono. Stanovali naj bi v nekakšni hiši s stanovanji. A ker je bila hiša daleč smo se do tja peljali s podzemno železnico, ki me je navdušila. Kupili smo posebno kartico, na kateri smo imeli skupaj naloženih sedemdeset voženj za štiri dni našega potovanja. Izmučeni smo končno ob 1.30 zjutraj prispeli do centra Barcelone, poiskali stavbo v kateri je bilo naše stanovanje in v pričakovanju novega dne smo vsi takoj zaspali.

V soboto sem se zbudil že zgodaj. Bil sem poln pričakovanj in novih doživetij v naslednjih dneh. Že takoj smo se peš odpravili do glavne ulice mesta La Rambla. Ob prvih korakih po mestu sem ugotovil, da je to velemesto in da v njem prebiva več kot milijon šesto tisoč ljudi, medtem, ko ima širša metropolitanska okolica celo več kot šest milijonov prebivalcev. Na ulicah je bila totalna gneča a po mojem predvsem zaradi turistov, saj jo letno obišče več kot dvaintrideset milijonov raziskovalcev. Vsepovsod se je slišal promet. Na La Rambli smo si najprej ogledali tržnico, ki je super velika in na kateri so prodajali ogromno sadja, zelenjave in drugih stvari, ki so značilne za tržnico in v tem primeru Katalonijo. Odpravili pa smo se tudi na kosilo. Po kosilu smo še dolgo časa hodili po mestu in se razgledovali. Ravno ta dan so imeli karnevalsko povorko in navdušeni smo spremljali plesalce in glasbenike, ki so spremljali povorko. Nato pa je prišel večer in srečni smo se odpravili v stanovanje. Samo ta dan smo prehodili okoli 25 km in ja, bili smo zelo utrujeni. A stanovanje smo imeli res lepo, kar s štirimi spalnicami, dvema balkonoma, teraso in dvema kopalnicama. In gospa, ki je oddajala stanovanje, nam je pripravila zelo lepo dobrodošlico v košari, kjer so bile dobrote. Gospa je bila Angležinja in to se mi je zdelo zanimivo.

V nedeljo smo dopoldne še nekaj časa hodili po mestu, nato pa smo odšli vsak na svoj konec. Odšli smo tudi v špansko vas pod hribom Montjuic, kjer je uprizorjena celotna Španija. Polno različnih zgradb, v različnih slogih, predstavljene tudi bikoborbe, pa praznik paradižnikov, kjer se veliko ljudi v mestu obmetava s paradižniki... Polno zgodovinskih podatkov in vsega je tukaj zbranega na mali površini. Seveda pa nismo spregledali niti trgovin, ki so kar mrgolele okrog nas. Nato smo se sprehodili še mimo olimpijskih objektov na vrh hriba in se zopet spustili na glavno ulico La Rambla in vse do morja, kjer je ogromen spomenik Krištofa Kolumba. Pravzaprav je spomenik na vrhu petdeset metrskega stebra in s kazalcem kaže proti Ameriki.

Skupaj s prijatelji smo šli tudi v muzej priznanega slikarja Picassa. Pablo Picasso je eden največjih slikarjev vseh časov. V muzeju mi je ati skoraj pred vsako sliko razlagal in opisoval kaj je na sliki pred mano. Ali ste vedeli, da se Picassove slike uvrščajo celo med najdražje slike na svetu? Ena izmed njegovih slik je bila na dražbi prodana za 104 milijone dolarjev.

Zvečer pa se je zgodilo nekaj zelo smešnega, kar mi bo tudi ostalo v spominu. Ko smo hodili mimo tržnice smo srečali Jamajčana, ki je ljudem prodajal zanimiva očala, ki se svetijo in se z njimi tudi slikal. Bil je zelo, zelo smešen, zato smo se z njim slikali tudi mi. Meni pa je dal tudi svetleča očala in svetleč prstan. A kaj, ko vse preprodajalce v Barceloni preganjajo policaji. Tudi tega so ravno med pogovorom z nami policisti oglobili za nekaj malega evrčkov, ki jih pa je verjetno za vogalom že pokasiral nazaj. Zaključil se je še ta dan in ja, bil mi je tudi zelo všeč.

V ponedeljek smo se odpravili na ogled muzeja La Pedrera, ki je razstavljal stvari, ki jih je izdeloval znani arhitekt Gaudi. Ker pa sem slep, je vsak od nas dobil posebnega avdio vodiča. Tako smo se sprehajali po muzeju s slušalkami in je bilo izvrstno, še sreča, da prav dobro razumem angleško. Tisti dan smo si ogledali tudi cerkev Sagrada Familia, ki jo gradijo že več kot 70 let. Ogromna zgradba, ki navdušuje

obiskovalce iz celega sveta. Tisoči detajlov so na njej in resnično je biser Barcelone in stvar, ki je ne smeš spregledati. Bil je zadnji večer, preden smo odleteli domov in res sem bil malo žalosten, ker smo že morali oditi.

Zadnji dan smo se zbudili že ob petih zjutraj in takoj odšli s podzemno železnico na letališče. Let smo imeli v jutranjih urah in po opravljenih formalnostih ter vkrcavanju smo se dopoldne že znašli v Benetkah. Da pa ta dan ne bi šel v nič, smo ga še malo izkoristili in si ogledali še mesto Benetke. Z vodnim taksijem smo se zapeljali po Grand Kanalu in odložil nas je direktno na Markovem trgu. Po kratkem sprehodu po okolici trga smo se počasi peš prebijali do parkirišča. Vmes smo prehodili več kot petdeset mostov, sprehodili smo se seveda čez most Rialto, ki je najznamenitejši in najvišji most čez Grand Kanal. Bližal se je večer, zato smo krenili proti domu.

Polni energije in novega znanja ter doživetij smo se vrnili domov. To potovanje si bom za vedno zapomnil in res si želim, da bi bilo takšnih potovanj še več.

In kot bi rekli Španci: »Hasta pronto« ali po naše: »Se vidimo kmalu!«

[Na vrh](#)

INTEGRACIJA: Je moč besede v temi večja, kot na svetlobi? Slepi in slabovidni v temi interpretirali pesmi iz pesniške zbirke Saške Strnad

Avtor: Slavica Bukovec Zupanič

Lektoriranje: Albert Kolar

Pošlji komentar

Slovenski terminološki slovar obravnava besedi svetloba in tema kot protipomenki. Oba izraza radi uporabljamo tudi v simboliki; medtem ko svetloba odraža nekaj pozitivnega, tema predstavlja negativno plat življenja. Že od nekdaj pa je med ljudmi veljalo prepričanje, da imajo dogodki, ki se dogajajo v temi, nek poseben čar. Velja to tudi za interpretacijo poezije?

Ko govorimo o temi, se pri ljudeh nehote spodbudi asociacija na slepoto. To povezavo je začutila tudi moja tokratna sogovornica, še več, v temi je našla priložnost za poseben kulturni dogodek. Saška Strnad, pesnica, slikarka, fotografinja in vsestranska umetnica se je namreč odločila za senzorično predstavitev svoje poezije. Na dogodku, ki se je zgodil 9. junija v kleti gradu Žužemberk, so pesmi iz njene pesniške zbirke Čarne predstavili slepi in slabovidni recitatorji, in to v popolni temi. Irena Temlin, Ana Oražem, Simona in Miha Jakopin ter Luka Pavlin so bili junaki tega večera. Umetnica pa nam je v pogovoru zaupala marsikaj zanimivega o sebi in o razlogih za izvedbo omenjenega dogodka.

Vprašanje: »Najprej vas prosim, da našim bralcem predstavite sebe in svoje umetniško delovanje. Kje najdete ali morda celo iščete motive?«

Odgovor: »Na začetku bi rada pozdravila vse bralce in se vam zahvalila za priložnost, saj ste nam s povabilom v vaši reviji omogočili, da lahko predstavim projekt Čarne, ki se je razvil in poletel s krili v obzorje javnosti po dobrih treh letih.

Kdo sem? Že od nekdaj upodabljavka domišljije v vseh oblikah, začeni z jutrom, ki me vsak dan pozdravlja. Z umetnostjo sem že od nekdaj povezana, lahko bi celo rekla, da ne poznam trenutka, ko ta ni prisotna. Res pa je, da se pojavlja v različnih oblikah: od slikanja, fotografiranja, pisanja, plesa, opazovanja, poslušanja, branja in igranja. Nisem ravno športen tip, bolj rekreacijski, zato si za vsako stvar, ki si jo zamislim, vzamem čas. Velikokrat se ideje rodijo spontano, v nekakšnih prebliskih, kot da bi me obiskal komet repatec, me požgečkal, skuštral misli in že je tu Heureka! Imam idejo! In nato sledijo razmišljanja, kako zamisel izvesti.

Motiva nikoli nisem iskala. Ta je vedno našel mene oz. sva se srečala na poti, jaz sem se v njem le prepoznala.

Za mano je več zanimivih projektov, če začnem pri delovnih izkušnjah, ki so se začele na radiju, televiziji, v marketinški agenciji, mednarodnem podjetju, do Šentjabskega gledališča, ob katerem sem si svoj prosti čas plemenitila na skupinskih slikarskih razstavah, ob nagrajenih fotografijah, z režijami in scenariji za različne prireditve ter gledališke uprizoritve, s sodelovanji na mednarodnih festivalih poezije, izidu prvenca - pesniške zbirke Beneška čipka in zadnjega projekta Čarne.«

Vprašanje: »Kako je nastal projekt Čarne in kaj beseda čarne sploh pomeni?«

Odgovor: »Prvoten delovni naslov je bil Črne, ker so se pesmi pisale v trenutkih omahovanja. V tišini, daleč stran od vseh. Na srečo nisem kot ekvator, z mislimi vedno na enakem mestu. Moja razpoloženja so v različnih odtenkih in tudi v barvah. Lahko ga zalijem z betonom, a pobegniti mu ne morem, mojemu srcu. Ponavadi se okolici in javnosti pokažemo v izbranem stilu, ne pa z vsemi strahovi, stiskami, tesnobami. Sploh zadnje čase imam občutek, da nas na nek način na vsakem vogalu čakajo knjige s pozitivnimi afirmacijami, lepimi in prijetnimi slogani, iluzijami, da je vse v redu – pa ni. Tako je narejen tudi sam sistem, začeni v vrtcih, šolah, kjer nas niso nikoli spodbujali izražati samega sebe, vedno smo morali komu slediti, za kom ponavljati ali koga kopirati...

Jaz sem imela srečo, meni so ustvarjalno razmišljanje razvijali in spodbujali moji starši, in to z zavedanjem, da se je v sistemih bolje prilagoditi, kot izstopati. In kje je potem polje, kjer lahko poletiš kot ptica? Jaz sem ga našla v umetnosti. Ta me regenerira, hrani in nahrani.

In zato poklon temi, ker sem v njej spregledala, se očistila strahov in v njej ponovno zbrala moči, da grem korak naprej. Ni mi bilo lahko, saj mi je bila tema tuja. Včasih sem imela občutek, da so strahovi večji in mogočnejši, kot jaz. Bala sem se vsega, kar me je objemalo in se v tej koži nisem dobro počutila, tudi zato, ker se prej nikoli nisem srečala s tem tako blizu.

In ta tema, ta črna luknja, ki me je potegnila vase, je postala zame čarna. Moj oče je iz Prekmurja, z Goriškega, in beseda čarne izhaja od tam. Pomeni pa očarljivost, čarobnost, čudodelnost in tudi črno. Zgodila se je čarovnija. V temi ugašajo iluzije. Rodi se človeška pristnost. V temi si sam in če si prisluhneš, lahko slišiš samega sebe. Začneš si zaupati in se krepiti. V tebi se prebudijo glasovi, ki ližejo rane ali kot sem zapisala v eni izmed pesmi: »V temi si nebo in zemlja spet stisneta roke, ki so se za hip zrahljale.««

Vprašanje: »Zakaj je drugače, če vaše pesmi interpretirajo slepi, zakaj v temi?«

Odgovor: »Namen uprizoritve je bil prav izvedba večera poezije s slepimi in slabovidnimi. Ti so najbolj domači v popolni temi, v kateri se ne da goljufati. V njej so gosti enakovredni nastopajočim; oz. so slepi celo v prednosti. Oni namreč temo obvladajo, za goste pa je bilo to nekaj novega. Za vsaj nekaj trenutkov so se ljudje z vidom postavili v kožo slepih in slabovidnih in se soočili s posebnostmi in ovirami, ki

jih običajno ne opazimo ali jih na pot nevede celo sami postavljamo. Poleg tega se v temi osredotočimo na besedo, ona sedi na prestolu večera.«

Vprašanje: Vaša poezija deluje mračno. Sama sem začutila, da se v njej neprestano prepletata svetloba in tema. Bo držalo?«

Odgovor: »Se vam zdi? Všeč mi je, kako ljudje različno prepoznavamo in začutimo. Jaz sama nimam tega občutka. Morda daje sprva tak vtis. Vendar če ji slediš od začetka do konca, lahko v tem ciklusu pesmi prepoznaš notranji boj, kjer se med seboj borita svetloba in tema, močan in šibki jaz. Na koncu ne zmaga noben od njiju, se pa odločita in zgradita nevidni most. V dialogu s seboj sem spoznala, da potrebujem oba.«

Vprašanje: Bi poslušalci pesmi doživljali drugače, če bi bili nastopajoči videči? Občutek imam, da se je večina zdaj fokusirala na občudovanje nastopajočih. Ni morda poezija zato ostala malce v ozadju?«

Odgovor: »Želela sem stopiti v ta svet. Črka je tudi slepa, vendar nam da videti. Pomembno mi je bilo, da pridobim izkušnjo dela s slepimi in slabovidnimi, ker tega sveta prej nisem poznala. Sodelovanje z Ano, Ireno, Luko, Mihatom, Simono in Boštjanom me je prebudilo, premaknilo naprej, da sedaj gledam na svet tudi z njihovimi očmi. In to izkušnjo sem želela deliti tudi z drugimi.

Z zasnovanim projektom sem slepim in slabovidnim želela povrniti prostor v družbi, dokazati, da niso nič drugačni, kot mi, in da zmorejo enako, kot mi. To so zdravi ljudje, samo vidijo ne. Sicer pa veliko videčih ljudi ne vidi dobro, ker ne znajo gledati, še manj opazovati. Ne verjamete? Kar naredite test, sem popolnoma prepričana, da vam bodo slepi bolj podrobno zaznali stvari v okolici kot videči ljudje.

Izvedba literarnega dogodka v popolni temi pa je prinesla še eno spoznanje. V temi si se osredotočil edino na besedo. Misli ti niso uhajale k čedni sosedu ali fantu, ki sedi malo pred teboj, vzorcem na oblekah, čevljem, ki jih ima obute sosed ob tebi, itd., lahko si se popolnoma sprostil in se prepustil vsebini večera.

Po dogodku je k meni pristopilo veliko ljudi z solzami v očeh, ker so se v pesmih prepoznali. Poleg tega so mnogi izrazili, da bi bilo dobro vse literarne večere izvajati na tak način, saj le tako pride beseda na plan.

Vprašanje: »Začutite vi svojo poezijo v temi drugače kot pri svetlobi?«

Odgovor: »Se mi zdi, da ni posebne razlike. So le različna razpoloženja, ki narekujejo ritem in tematiko. Morda raje ustvarjam ponoči, zaradi tišine, miru, ko vsi spijo in me nihče ne kliče, prekinja, ali pa na kakšnem kraju, kjer nisem ravno dostopna. Čas tišine je pomemben, v mili tišini se zaveš napak in v plešoči tišini prideš do spoznanj. Rada poslušam svoj notranji glas, ustvarjanje zvoka na tipkovnici in drgetanje pisala na belini papirja.«

Vprašanje: »Kako so potekale vaje in koliko časa je trajala priprava za nastop?«

Odgovor: »Vaje so potekale po sklopih. Vsako pesem smo obdelali zelo natančno, tako, da je prišla približno ena na vajo, saj sem jim želela razložiti, kaj sem s pesmijo hotela povedati, kakšno je ozadje pesmi, zato da jo bomo lahko v nadaljnjih fazah oblikovali z izražanjem ter ritmom. Vsake vaje pa so se začele z ogrevanjem glasilk, ustnic in jezika, s posebnimi vajami, ki krepijo govorno tehniko. Sledila je druga faza, ko sem vsebinsko razdelila posamezne sklope in zadnja faza, ko smo se učili ponavljanja in postavitve v prostoru skupaj s tehnično vajo.

Vse vaje so bile prikupne in bilo nam je prijetno, nismo pa se nikoli razšli brez nasmeha.«

Vprašanje: »Je bila lokacija (grad) izbrana namenoma? Tudi za predstavitev Beneških čipk ste izbrali grajsko poslopje. Je v njem morda simbol moči?«

Odgovor: »Morda, nikoli nisem razmišljala v tej smeri. Bolj se mi zdi pomembno, da tem prostorom, ki so osamljeni, povrnemo nazaj vsebine, ki so na nek način ekskluzivne. Sam prostor poznam že od prej in mi je od nekdaj dajal domač in topel občutek, čeprav bi moral biti hladen, ker je temen in ves iz prečudovitega barvnega kamna. Nekako sem od nekdaj slutila, da moram tu nekaj narediti, samo takrat nisem vedela, da bo to projekt Čarne. Obrnila sem se na kolege iz Turističnega društva Suha krajina in na Občino Žužemberk, saj z njimi sodelujem že več let in prošnja za izvedbo projekta je bila odobrena, za kar sem jim še danes hvaležna. Kot kaže, bo prišlo do ponovitve v jeseni najmanj z dvema dogodkoma, saj je interes po doživetju iz dneva v dan večji.«

Vprašanje: »Nastopajoči med nastopom niso stali skupaj, ampak so bili razpršeni po celotnem prostoru. Tudi verze v pesmih so interpretirali izmenjaje. Zanimivo in malce nenavadno?«

Odgovor: »Želela sem senzorično uprizoritev, ki bo z glasovi držala zbranost obiskovalcev. Tekst sem razvrstila po njihovih barvah glasu in tem, kar po naravni poti zmorejo dati od sebe. Zdi se odlično, kar so dosegli skozi vaje, in le pohvalim jih lahko, saj so presegli vsa moja pričakovanja ter dokazali, da znajo uprizoriti senzorično predstavitev poezije na profesionalnem nivoju.«

Vprašanje: »Kakšen odziv publike ste doživeli kot avtorica pesmi in kakšnega kot avtorica izvedbe dogodka?«

Odgovor: »Težko je opisati z besedami, kaj vse sem doživljala. Pesmi so navsezadnje osebna izpoved in želela bi si, da bi se več ljudi izražalo s pisanjem; verjamem, da bi bila družba zaradi tega bolj pestra in zanimiva. Vsekakor pa sem bila kot avtorica pesmi in izvedbe projekta čustveno vznemirjena, v dobrem pomenu besede in od same sreče so mi priplesale solze na obraz in plesale so še dolgo v noč.«

Enako kot umetnica so bili tega večera ganjeni tudi obiskovalci v kleti gradu Žužemberk. Ko sem se po dogodku sprehodila med njimi in jih povprašala po občutkih, so vsi v en glas zatrjevali, da bi prav vsak posameznik moral to doživeti, kajti beseda je v temi res pokazala svojo pravo moč.

[Na vrh](#)

INVALIDSKO VARSTVO: S 1. januarjem 2019 se bo začel uporabljati novi Zakon o osebni asistenci

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Lektoriranje: *avtor*

Pošlji komentar

Zakon o osebni asistenci ureja osebno asistenco za osebe z dolgotrajnimi telesnimi, duševnimi, intelektualnimi ali senzoričnimi okvarami, ki zaradi invalidnosti potrebujejo pomoč pri opravljanju aktivnosti, vezanih na samostojno osebno in družinsko življenje, vključevanje v okolje, izobraževanje in zaposlitev, in sicer v obsegu od 30 ur na teden do 24/7. Zakon posebej ureja osebno asistenco za slepe, gluhe in gluhoslepe osebe v obsegu 30 ur na mesec.

Zakon o osebni asistenci (ZOA) je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 10/17 in št. 31/18. Veljavnost zakona je nastopila 15. dan po objavi, uporablja pa se od 1. 1. 2019. Pravilnik o osebni asistenci, izvršilni predpis tega zakona, je bil objavljen v Uradnem listu RS, št. 57/2018 z dne 24. 08. 2018.

Zakon ureja pravico do osebne asistencije in način njenega uveljavljanja. Namen zakona je omogočiti uporabniku z dolgotrajnimi telesnimi, duševnimi, intelektualnimi ali senzoričnimi okvarami, ki jo v povezavi z različnimi ovirami lahko omejujejo, da bi enako kot drugi polno in učinkovito sodelovala v družbi na vseh področjih življenja - enake možnosti, večjo neodvisnost, aktivnost in enakopravno vključenost v družbo, skladno z določbami Konvencije o pravicah invalidov.

Osebna asistencija po tem zakonu je pomoč uporabniku pri vseh tistih opravilih in dejavnostih, ki jih uporabnik ne more izvajati sam zaradi vrste in stopnje invalidnosti, a jih vsakodnevno potrebuje doma in izven doma, da lahko živi neodvisno, aktivno in je enakopravno vključen v družbo.

Kot osebna asistencija se šteje pomoč pri temeljnih dnevni opravilih in pomoč pri komunikaciji in obvezna prisotnost pri uporabniku v primeru najtežjih invalidnosti, pomoč pri podpornih dnevni opravilih, spremstvo, pomoč na delovnem mestu in izobraževalnem procesu ter pomoč pri drugih dejavnostih in aktivnostih, v katere je uporabnik vključen.

Vsakemu, ki izpolnjuje s tem zakonom določene pogoje, ne glede na njegov dohodek ali premoženje, je zagotovljena osebna asistencija pod enakimi pogoji. Uporabniku je zagotovljena prosta izbira izvajalca osebne asistencije in osebne asistenta.

Do osebne asistencije je upravičen uporabnik, ki izpolnjuje naslednje pogoje:

- da zaradi invalidnosti potrebuje pomoč pri opravljanju aktivnosti, vezanih na samostojno osebno in družinsko življenje, vključevanje v okolje, izobraževanje in zaposlitev;

- da je državljan Republike Slovenije s stalnim bivališčem v Republiki Sloveniji ali tujec, ki ima stalno prebivališče v Republiki Sloveniji;
- da je star od 18 do 65 let;
- da živi ali bi želel živeti v samostojnem ali skupnem gospodinjstvu zunaj celodnevne institucionalne oskrbe;
- da potrebuje pomoč najmanj 30 ur tedensko.

Zakon omogoča osebno asistenco slepim osebam, torej tistim, ki imajo izgubo vida nad 95 % (3., 4. in 5. skupina po definiciji slepote in slabovidnosti).

Če je upravičena oseba uveljavila pravico do osebne asistencije pred dopolnjenim 65. letom starosti, je lahko upravičena do osebne asistencije tudi po tem, ko dopolni to starost. V tem primeru se ponovno oceni potreba po osebni asistenci in odloči o tej pravici. Šteje se, da je vlagatelj, ki je starejši od 65 let, uveljavljal pravico do osebne asistencije, če je bil pred uveljavitvijo zakona vključen v program osebne asistencije.

Storitve osebne asistencije so opredeljene v prvem odstavku 7. člena zakona, podrobnejšo opredelitev storitev osebne asistencije določi minister, pristojen za invalidsko varstvo. Zakon opredeljuje naslednje storitve:

a) storitve, namenjene osebni pomoči uporabnika:

pomoč pri oblačenju in slačenju ter zagotavljanju ustrezne telesne temperature, pomoč pri uporabi stranišča oziroma pri odvajanju, pomoč pri umivanju, kopanju ter vzdrževanju osebne higiene, pomoč pri hranjenju in pitju, pomoč pri gibanju, posedanju, premeščanju, vstajanju ali nameščanju v ustrezen položaj, pomoč pri namestitvi, upravljanju in uporabi ortopedskih in tehničnih pripomočkov, vodenje in pomoč pri orientaciji slepe in gluhoslepe osebe, obvezna prisotnost pri uporabniku v primerih najtežje invalidnosti (čiščenje dihalnih poti, dajanje injekcij, kateterizacija), priprava in dajanje zdravil idr.

b) storitve, namenjene pomoči v gospodinjstvu in drugih dnevni opravilih:

pomoč pri pripravljanju hrane in kuhanju, pomoč pri čiščenju in vzdrževanju bivalnih prostorov (sesanje, pranje perila, likanje, brisanje prahu, čiščenje oken in tal, opravljanje drobnih hišnih opravil idr.), pomoč pri oskrbi in negi otroka uporabnika/starša ob njegovi prisotnosti in navodilih, pomoč pri urejanju osebne dokumentacije, pomoč pri oskrbi hišnih ljubljencev, pomoč pri vsakodnevni nakupih in nakupih predmetov trajne rabe idr.

c) spremstvo:

vodenje in pomoč pri orientaciji v prostoru, vožnja avtomobila (osebno spremstvo in osebni prevoz), pri vključevanju v športne, rekreacijsko športne in kulturne dejavnosti, pri ohranjanju zdravja v zdraviliščih in na drugih krajih, druga pomoč, ki se nanaša na spremstvo v situacijah, kjer uporabnik pri spremstvu potrebuje pomoč idr.

d) pomoč na delovnem mestu in v izobraževalnem procesu:

namestitvev opreme in pripomočkov ter delovnih in študijskih sredstev, pri urejanju in vodenju dokumentacije, branju in pisanju, spremljanje na šolske in izven šolske aktivnosti ter spremljanje na izobraževanja in druge aktivnosti v okviru izobraževalnega ali delovnega procesa pomoč pri uporabi informacijsko komunikacijske tehnologije idr.

e) pomoč pri komunikaciji:

pri branju besedil v prilagojenih načinih sporazumevanja (knjig, strokovne literature, časopisov, literature po izboru uporabnika), pri komunikaciji preko različnih informacijsko komunikacijskih tehnologij na zahtevo uporabnika, prenos vseh informacij iz in v okolje na zahtevo uporabnika, tolmačenje in prenos informacij uporabniku na podlagi slikovnega materiala.

Kako pa zakon določa sofinanciranje uporabnika stroškov osebne asistence? V primeru, da je uporabnik upravičen do prejemanja dodatka za pomoč in postrežbo oziroma do drugih denarnih prejemkov zaradi potrebe po tuji negi in pomoči, se mu polovica tega prejemka nameni za sofinanciranje storitev osebne asistence.

O pravici do osebne asistence odloča krajevno pristojen center za socialno delo (po stalnem prebivališču prosilca), kjer uporabnik oziroma njegov zakoniti zastopnik vloži vlogo za pridobitev pravice do osebne asistence.

Vlagatelj, ki prejema dodatek za pomoč in postrežbo ali drug denarni prejemek zaradi potrebe po tuji negi in pomoči, ob vložitvi vloge podpiše izjavo, da se zavezuje, da bo polovico denarnega prejemka namenil za sofinanciranje osebne asistence izbranemu izvajalcu osebne asistence.

Center za socialno delo iz liste izvedencev imenuje dvočlansko strokovno komisijo, ki izdelava mnenje o vsebini storitev osebne asistence in številu ur osebne asistence za posameznega vlagatelja. Komisija ugotavlja upravičenost do osebne asistence na podlagi osebnega razgovora z vlagateljem ali njegovim zakonitim zastopnikom na njegovem domu. Za ugotavljanje upravičenosti glede osebne asistence in izračuna števila ur osebne asistence na teden komisija uporabi standardizirano ocenjevalno orodje (ZOJA).

Na podlagi mnenja komisije center za socialno delo izda odločbo o pravici do osebne asistence, ki med drugim vsebuje število ur osebne asistence na teden, ki so uporabniku priznane, in sklope storitev osebne asistence, do katerih je uporabnik upravičen.

Uporabnik ali njegov zakoniti zastopnik za izvajanje pravice do osebne asistence izbere izvajalca osebne asistence izmed izvajalcev osebne asistence, ki so vpisani v register osebne asistence, ki ga vodi ministrstvo in je objavljen na spletni strani ministrstva.

Na osnovi odločbe centra za socialno delo uporabnik osebne asistence oz. njegov zakoniti zastopnik in izbrani izvajalec osebne asistence pripravita pisni izvedbeni

načrt o storitvah osebne asistencije. Uporabnik, izbrani osebni asistent in izvajalec osebne asistencije podpisajo dogovor o izvajanju storitev osebne asistencije.

Posebej za osebno asistenco za slepe, gluhe in gluhoslepe osebe je predvsem pomemben 8. člen Zakona o osebni asistenci, ki določa komunikacijski dodatek, in sicer:

Ne glede na pogoj iz pete alineje drugega odstavka 6. člena tega zakona (da potrebuje pomoč najmanj 30 ur tedensko) se lahko gluhemu, slepemu ali gluhoslepemu uporabniku, ki potrebuje izmed storitev osebne asistencije iz 7. člena samo pomoč pri komunikaciji in spremstvu, tudi če ne izpolnjuje pogoja najvišje starostne meje iz tretje alineje drugega odstavka 6. člena tega zakona (starost do 65 let), odobri osebna asistencija v obsegu 30 ur na mesec. Uporabnik lahko namesto osebne asistencije izbere denarno nadomestilo v višini dodatka za pomoč in postrežbo pri opravljanju večine osnovnih življenjskih potreb, ki je določen v zakonu, ki ureja pokojninsko in invalidsko zavarovanje (polovica dodatka za pomoč in postrežbo za slepo osebo).

Vlagatelj vložijo vlogo za uveljavljanje pravice do komunikacijskega dodatka iz 8. člena zakona na pristojnem centru za socialno delo.

Vlogi priloži dokazilo o slepoti, navedbo, da izmed storitev osebne asistencije potrebuje pomoč pri komunikaciji in spremstvu ter izjavo, ali želi uveljavljati pravico do osebne asistencije v obsegu 30 ur na mesec ali denarno nadomestilo v višini dodatka za pomoč in postrežbo pri opravljanju večine osnovnih življenjskih potreb,

Če želi uporabnik uveljavljati pravico do osebne asistencije v obsegu 30 ur na mesec in če prejema denarni prejemek, ob vložitvi vloge podpisuje izjavo, da se zavezuje, da bo polovico navedenega denarnega prejemka namenil za sofinanciranje osebne asistencije izbranemu izvajalcu osebne asistencije.

Center za socialno delo izda uporabniku odločbo o pravici do osebne asistencije v obsegu 30 ur na mesec ali odločbo o pravici do denarnega nadomestila. Če uporabnik uveljavlja pravico do osebne asistencije v obsegu 30 ur na mesec ali pravico do denarnega nadomestila, ni treba pridobiti mnenja komisije.

Centri za socialno delo začnejo sprejemati vloge za priznanje pravice do osebne asistencije z dnem uveljavitve Pravilnika o osebni asistenci, to je z 8. septembrom 2018, osebna asistencija pa se začne izvajati s 1. januarjem 2019.

Vir:

- Zakon o osebni asistenci (Ur. l. RS, št. 10/17 in št. 31/18)
- Pravilnik o osebni asistenci (Ur. l. RS, št. 57/18)

Na vrh

DOBRO JE VEDETI: Skrb za slabovidne v Evropi

Avtor: *Barbara Krejči Piry, članica delovne skupine za slabovidne pri EBU*

Lektoriranje: *Albert Kolar*

Pošlji komentar

Evropska zveza slepih (EBU) skrbi za slepe in slabovidne v Evropi. Že več kot deset let sodelujem pri njenem delu, zadnjih sedem let na področju slabovidnosti. Minimalni standardi za rehabilitacijo slabovidnih so rezultat poglobljene raziskave stanja in večletnega dela na tem področju. Evropska konferenca o slabovidnosti, ki smo jo organizirali junija letos v Laškem, je bila namenjena vzpostavljanju minimalnih rehabilitacijskih standardov za slabovidne v vseh evropskih državah.

Vse od svoje ustanovitve leta 1984, Evropska zveza slepih, (v nadaljevanju EBU), uradno enakovredno skrbi za slepe in slabovidne ter ščiti in promovira pravice in interese obojih. Ugotavljamo pa, da je tako v EBU kot tudi v nacionalnih organizacijah, slabovidnost v primerjavi s slepoto nekoliko podcenjena in v njeni senci. Saj razumemo, vendar si tudi slabovidni želimo ustrezne obravnave. V uradnem imenu EBU slabovidnost sploh ni omenjena. Šele na generalni skupščini leta 2003 je bilo sprejeto geslo »glas slepih in slabovidnih ljudi v Evropi«, ki se vedno uporablja skupaj z logotipom EBU. Tudi spremembe statuta, s katerimi je bila slabovidnost uvedena v celotno besedilo statuta, so bile sprejete šele na generalni skupščini v Antaliji v Turčiji leta 2007, ko je bilo ob generalni skupščini prvič izvedeno plenarno zasedanje na temo slabovidnosti, z namenom motivirati nacionalne organizacije, da med svoje področje dela dejansko sprejmejo tudi skrb za slabovidne. Ocenjujemo, da je v Evropi okrog 30 milijonov slepih in slabovidnih, od tega je velika večina, okrog 90%, slabovidnih. S staranjem prebivalstva naj bi se število ljudi z okvarami vida le še povečalo.

Od popolne slepote do slabovidnosti s 30 odstotnim ostankom vida, ki v skladu z definicijo Svetovne zdravstvene organizacije (WHO) že pomeni slabovidnost kot invalidnost, je zelo veliko odtenkov. Kot slepota je opredeljen vid, ki je manjši od 5 odstotnega vida. V ZDA je ta meja od 10 % navzdol in se imenuje legalna slepota. Slabovidnost pa je med 5 in 30 % ostanka vida. Od 5 do 10 % vida pomeni hudo slabovidnost, od 10 do 30 % vida pa predstavlja zmerno slabovidnost, upošteva vidno ostrino. Pomembno pa je tudi vidno polje, ki glede na to, koliko je zoženo in kakšno je, tudi lahko pomeni slepoto ali slabovidnost. Vidna ostrina in vidno polje sta medicinska kriterija za oceno slepote in slabovidnosti, vse bolj pa so pomembni dodatno tudi drugi funkcionalni kriteriji, ki jih je pri ocenjevanju prizadetosti vida nujno preveriti. Ti funkcionalni kriteriji, ki jih je sprejela tudi EBU, pa so: nizka občutljivost za kontrast, občutljivost in prilagodljivost na svetlobo, občutljivost na bleščanje, ločevanje barv, nočni vid, fiksacija, povečava, ki je potrebna za branje časopisa. Preveriti je treba tudi morebitne izpade vidnega polja in motnjave pri vidu. Pri sicer dobri vidni ostrini je možna tudi dvojna slika ali odsotnost zlitja slike. Možna je tudi popačena slika. Možno je tudi, da je vodilno oko slabše od nevodilnega, vse naštetu pa onemogoča dober vid. Pogosta je tudi kronična utrujenost zaradi slabega vida, ki

ji največkrat ne posvečamo posebne pozornosti. Vse te kriterije skupaj smo poimenovali kriterije 9+.

Slabovidnost je lahko posledica različnih bolezni, kot so diabetes, glavkom, katarakta, retionopatija pigmentosa, degeneracija makule, uveitis, albinizem, tumor ali poškodbe očesa. Lahko se pojavi tudi kot stranski učinek jemanja zdravil. Slabovidnost lahko prizadene otroke in odrasle v vseh starostnih obdobjih, zelo pogosta pa je pri starejših od 65 let kot posledica starostne degeneracije makule.

Slabovidni lahko zelo različno vidimo, imamo zelo različno količino in kakovost vida, vsekakor pa želimo svoj preostali vid uporabljati, kolikor je le mogoče dolgo, četudi se zavedamo, da se bo lahko še poslabšal.

KAKO SEM POSTALA PROSTOVOLJKA EBU

Z EBU in njenimi aktivnostmi sem se prvič srečala leta 2007, ko sem se kot predstavnica ZDSSS udeležila foruma slepih in slabovidnih žensk v Antaliji v Turčiji. Forum je bil organiziran neposredno pred generalno skupščino, ki jo pripravijo vsake štiri leta. Po tem forumu sem se vključila v delovno skupino za ženska vprašanja in jo od leta 2009 do 2011 tudi koordinirala. V tem obdobju smo med drugim obnovili mrežo slepih in slabovidnih žensk ter leta 2010 organizirali konferenco slepih in slabovidnih žensk na Cipru, ki je bila odmevna in na kateri smo sprejeli Cipersko deklaracijo.

Leta 2011 sem se po generalni skupščini EBU v Fredericii na Danskem odločila za sodelovanje na področju slabovidnosti in bila s strani vodstva EBU naprošena za koordiniranje tega delovnega področja. Slabovidnost me je zanimala, saj sem sama slabovidna, poleg tega pa sem v tem delu videla izziv, saj se je vse od ustanovitve EBU veliko posameznikov in delovnih skupin ukvarjalo s tem področjem, veliko časa in truda so vložili v svoje delo, da so opozorili na probleme in potrebe slabovidnih ter ponudili rešitve in da so bili slišani v EBU. Tudi zato se mi je zdelo, da je treba z delom na tem področju nadaljevati. Na novo smo oblikovali mrežo slabovidnih v okviru EBU ter delovno skupino, ki se je takoj lotila dela. Že predhodna delovna skupina s tega področja, ki jo je koordinirala Alenka Bera Gajšt, je zastavila raziskavo stanja na področju skrbi za slabovidne v Evropi, naša delovna skupina pa je raziskavo leta 2014 dokončala.

Raziskava stanja skrbi za slabovidne v Evropi je pokazala, da v tretjini evropskih držav ni na voljo rehabilitacijskih storitev za slabovidne, kjer pa so na voljo, je kakovost teh storitev med posameznimi državami zelo različna. V razvitih državah so storitve na visoki strokovni in storitveni ravni in so brezplačne in dostopne vsem, v manj razvitih državah so omejene, v nekaterih evropskih državah pa storitve za slabovidne skoraj niso na voljo. Prav tako se pogoji za dostop do storitev za slabovidne razlikujejo od države do države. Tudi definicija slabovidnosti po evropskih državah je različna. Nekaj manj kot polovica držav je povzela definicijo slabovidnosti po WHO, marsikje pa upoštevajo le hudo slabovidnost, zmerne pa ne. So tudi države, ki slabovidnosti sploh ne upoštevajo in kar ena tretjina držav sploh nima sprejete uradne definicije slabovidnosti. Raziskava je še pokazala, da več kot

polovica evropskih držav nima sprejetih smernic ali standardov za rehabilitacijo slabovidnih, v petini evropskih držav pa slabovidni sploh ne morejo postati člani organizacij slepih.

MINIMALNI STANDARDI ZA REHABILITACIJO SLABOVIDNIH

Zaradi marsikje zaskrbljujočega stanja na področju rehabilitacijskih storitev za slabovidne, smo v delovni skupini leta 2014 s strokovno pomočjo dveh optometristk, Susanne Trefzer iz Švice in Joyce van Boven iz Nizozemske, oblikovali Minimalne standarde za rehabilitacijo slabovidnih v Evropi, ki jih je sprejel upravni odbor EBU in so naslednji:

1. pravica do rehabilitacije slabovidnih temelji na 26. členu konvencije ZN o pravicah invalidov in mora biti v državah članicah uzakonjena
2. nujno je upoštevanje osebnih potreb in okoliščin slabovidnega posameznika
3. ocena vida mora biti opravljena s kriteriji 9+
4. dobro sestavljen program rehabilitacije je pogoj za dobro izvedbo in uspeh
5. rehabilitacijo naj izvaja tim dobro usposobljenih strokovnjakov
6. storitve morajo biti na voljo pravočasno in stalno
7. storitve morajo biti krajevno lahko dostopne in
8. zastoj ali po dostopni ceni
9. javnost je treba ozaveščati o potrebah in težavah slabovidnih
10. nujni so programi preprečevanja in zgodnjega odkrivanja okvar vida.

Minimalne standarde sem kot predstavnica EBU predstavila na mednarodni konferenci o soglasju WHO o rehabilitaciji vida, decembra 2015 v Rimu.

Za tem smo leta 2016 izdelali posebno navodilo, imenovano »orodja«, z vsemi podatki, pomembnimi za vzpostavljanje Minimalnih standardov za rehabilitacijo slabovidnih po državah članicah EBU.

Leto za tem pa smo, tudi z namenom uvedbe sprejetih minimalnih standardov za rehabilitacijo slabovidnih v Evropi, pripravili promocijski video o vseh vidikih slabovidnosti in o minimalnih standardih, s predstavitvijo nekaterih uspešnih slabovidnih ljudi z različnimi okvarami vida oziroma boleznimi, iz različnih evropskih držav. Brošuro z Minimalnimi standardi, orodja in video si lahko preberete in ogledate na spletni strani EBU.

V novem mandatnem obdobju 2015 – 2019 EBU deluje projektno, kar pomeni, da nima več stalnih delovnih skupin kot v preteklih obdobjih, temveč za vsak predviden projekt ustanovi projektno skupino, ki izpelje zastavljeni projekt. Denar za izvedbo projekta priskrbi EBU preko razpisov Evropske komisije, posamezni projekt pa izvede v sodelovanju z eno od nacionalnih organizacij slepih in slabovidnih.

Tako je Birgitto Blokland bila EBU v letih 2015 in 2016 kot aktivna partnerica vključena v obsežen evropski projekt z več partnerji iz Italije in Španije. Projekt se je imenoval PRO4VIP, (Procurement for Visually impaired persons – skrb za ljudi z okvaro vida), s kolegico pa sva vseh 18 mesecev, kolikor je projekt trajal, aktivno sodelovali kot svetovalki pri projektu. Soorganizirali sva tudi tri delovna srečanja ciljnih skupin slabovidnih, ki so na delavnicah ugotavljali dejanske potrebe slabovidnih na vseh življenjskih področjih. Eno delavnico z 20 udeleženci sva s Polono Car izvedli v domu oddiha ZDSSS v Izoli, ostali dve pa je izvedla kolegica Birgitta na Nizozemskem in na Cipru. O izsledkih srečanj ciljnih skupin sem poročala na konferenci v Trstu v Inštitutu Rittmeyer, ki skrbi za slepe in slabovidne v regiji Furlanija-Juljska krajina.

EVROPSKA KONFERENCA O SLABOVIDNOSTI

Ker je slabovidnost zaradi vzpostavljanja minimalnih rehabilitacijskih standardov v posameznih evropskih državah ostala ena od prednostnih področij EBU tudi v tem delovnem obdobju, poleg tega pa je bilo sklenjeno, da bo EBU vsako leto organizirala tematsko konferenco, vsako leto na drugo aktualno temo, je bilo odločeno, da bo prva od takšnih tematskih konferenc prav konferenca o slabovidnosti. Ustanovljena je bila projektna delovna skupina za slabovidnost v sestavi Elaine Howley (Irska), Birgitta Blokland (Nizozemska), Polona Car in moja malenkost, ki naj bi konferenco organizirala. Ker sva bili dve članici iz Slovenije, ZDSSS pa je novembra lani na Okroglem za EBU odlično organizirala konferenco o Marakeški pogodbi, se je tudi tokrat kot možna gostiteljica konference o slabovidnosti Slovenija kar ponujala. Z morebitno konferenco v Sloveniji je soglašal tudi predsednik ZDSSS Matej Žnuderl. Koncem leta 2017 smo izvedeli, da je EBU uspela na razpisu in pridobila sredstva za organizacijo konference o slabovidnosti, ki jo je treba izvesti že v letu 2018. Hitro smo se lotile dela, ki ga je bilo kar veliko. Kolegica z Irske je sicer prevzela koordiniranje skupine, vendar je večino organizacijskega in logističnega dela opravila Polona Car, s kolegico Birgitto pa sva poskrbeli za program konference. Vse delo smo opravile prek elektronske pošte in s pomočjo skypa. Veliko usklajevanja je bilo treba in kar veliko dela, da smo lahko načrtovano uresničile.

Tako je bila od 14. do 17. junija v hotelu Thermana v Laškem konferenca z naslovom **STORITVE ZA SLABOVIDNE, PRAVICA VSEH – VZPOSTAVLJANJE EVROPSKIH STANDARDOV**. Kot že rečeno, je konferenca potekala v organizaciji EBU in ZDSSS.

Konference, ki je bila namenjena čimprejšnji vzpostavitvi minimalnih standardov za rehabilitacijo slabovidnih v vseh evropskih državah, so se udeležili predstavniki iz kar 23 evropskih držav, ki so bodisi sami slabovidni ali pa so strokovnjaki za to področje. Več kot 60 udeležencev je z zanimanjem prisluhnilo štirinajstim govorcem, ki so s svojimi strokovnimi ali izkustvenimi predstavitvami z različnih vidikov osvetlili slabovidnost, večina predstavitev pa je bila povezana z vzpostavitvijo desetih minimalnih evropskih standardov za rehabilitacijo slabovidnih.

Konferenco je uradno odprl predsednik ZDSSS Matej Žnuderl, na kratko pa je udeležence pozdravil tudi Safet Baltić. S strani EBU sta udeležence pozdravili Barbara Martin Munoz, druga podpredsednica EBU in Elaine Howley, koordinatorka

delovne skupine. Pričakovali smo nagovor dr. Ane Medved, državne sekretarke z Ministrstva za zdravje, ki pa je opravičila svojo odsotnost zaradi drugih službenih obveznosti. Za uvod v konferenco smo predvajali video z naslovom »Vpliv in akcija«, za tem pa sem poročala o vsem do sedaj opravljenem delu v EBU na področju slabovidnosti in predstavila minimalne rehabilitacijske standarde. Dr. Makedonka Atanasovska Velkovska z Očesne klinike UKC v Ljubljani je predstavila Nacionalni center za rehabilitacijo slepih in slabovidnih, ki je lani jeseni zaživel na Očesni kliniki v Ljubljani in ki nudi storitve na visoki strokovni ravni tako slepim kot tudi slabovidnim. Susanne Trefzer, optometristka in terapevtka za slabovidnost iz Švice nam je predstavila funkcionalen vid in potrebo po ustrezno usposobljenih terapevtih za slabovidne. Sledila je zanimiva interaktivna delavnica na temo slabovidnosti v kombinaciji z drugimi invalidnostmi ali boleznimi. Zanimivo je, da se slabovidnost velikokrat pojavlja skupaj s kako drugo invalidnostjo ali boleznijo oziroma kot njena posledica (sladkorna bolezen, artritis, naglušnost...), zaradi česar je v času rehabilitacije in tudi sicer potrebno sodelovanje terapevtov in strokovnjakov z obeh področij. Delavnico, v katero so bili vključeni dva udeleženca konference, kolegica iz Španije pa se je v pogovor vključila preko skypa, je vodil Krister Inde s Švedske, strokovnjak za slabovidnost in tudi sam slaboviden. Krister Inde je kasneje razložil še metodo treh korakov, ki jo uporabljajo pri rehabilitaciji slabovidnih različne stopnje in različne starosti na Švedskem.

O zelo zanimivi temi, kronični utrujenosti zaradi slabovidnosti, ki močno vpliva na življenje slabovidnega posameznika, je spregovorila Joyce van Boven, optometristka in terapevtka za slabovidnost z Nizozemske. Predstavila je izsledke raziskave in primere iz prakse.

Alenka Gajšt je kot koordinatorka pomoči pri Društvu študentov invalidov Slovenije predstavila probleme slabovidnih študentov ter pomoč, ki jim jo nudi društvo. Anja Uršič pa je kot slabovidna študentka iz Slovenije predstavila svojo izkušnjo študentske izmenjave Erasmus Plus v Španiji ter nam poročala o izobraževanju, ki ga je EBU pripravila lani v Tireniji v Italiji za mlade slepe in slabovidne iskalce zaposlitve in se ga je z veseljem udeležila.

O ovirah, s katerimi se srečujejo slabovidni iskalci zaposlitve na Irskem, nam je povedala Mary Theresa Cahill Kennedy z Irske, dr. Filippo Amore, oftalmolog in direktor Nacionalnega centra za rehabilitacijo vida v Italiji, pa je predstavil mednarodne standarde za rehabilitacijo vida, ki jih je na konferenci o soglasju v Rimu leta 2015 sprejela WHO.

Sledile so tri zanimive praktične delavnice. Prvo o poteku rehabilitacije s predstavitvijo praktičnega primera je vodila Joyce van Boven, drugo o vajah vida pri različnih razlogih za slabovidnost je vodila Susanne Trefzer, tretjo o tem, kako vzpostaviti in voditi vrstniško podporo in pomoč novim slabovidnim članom organizacij slepih in slabovidnih, pa je pripravila Susanne Tarp, tudi sama slabovidna in vodja regijskega invalidskega sveta in regijske organizacije slepih in slabovidnih Frederiksberg na Danskem. Vse tri delavnice so bile navdihujoče in zelo dobro sprejete.

Sledile so predstavitve primerov dobre prakse. Dario Sorgato, slaboviden in hkrati naglušen Italijan, ki živi v Nemčiji, je predstavil svoji pobudi »Noisy Vision« (Hrupen vid) in »Yellow the World« (Rumeni svet), s katerima ozavešča širšo javnost dejansko in preko spleta o problemih slabovidnih in naglušnih oseb. Organiziral in vodil je že več gorskih pohodov, trekingov in kolesarjenj za slepe in slabovidne. O tem, kako oblikovati okolje, dostopno za slabovidne in kako označiti ovire, je spregovorila Andreja Albreht, krajinska arhitektka iz Slovenije. Susanne Trefzer je predstavila program za usposabljanje terapevtov za rehabilitacijo slabovidnih, po katerem so usposobili marsikaterega terapevta v Evropi. Primere dobrih praks so predstavili tudi udeleženci konference iz Bolgarije, Italije, Nizozemske, Norveške in Nemčije.

Geraldine Neill z Irske zveze organizacij, ki zagotavljajo rehabilitacijo vida (VISPA) je še predstavila trinajsto mednarodno konferenco VISION, ki bo v Dublinu na Irskem leta 2020, za tem pa sta Elaine Howley in Barbara Martin Munoz zaključili konferenco.

Konferenco, ki je potekala v angleškem jeziku brez prevajanja, smo prenašali v živo prek spleta, omogočena pa je bila tudi vključitev v živo prek skypa v konferenčno dogajanje, za kar smo hvaležni tehničnim sodelavcem ZDSSS, še posebej v imenu kolegice iz Španije, ki se nam je med konferenco pridružila prek skypa, saj zaradi bolezni ni mogla priti v Slovenijo.

Konferenca je bila financirana iz REC programa Evropske komisije in izvedena z veliko logistično podporo ZDSSS, za kar se vodstvu zveze, posebej predsedniku, tajnici in vodji programov Poloni Car pa tudi vsem sodelujočim iskreno zahvaljujem.

Konferenca, ki je vsestransko uspela, pomeni pomemben korak naprej pri promociji in vzpostavitvi minimalnih evropskih standardov za rehabilitacijo slabovidnih. Vendar nas v prihodnosti čaka še nekaj dela, predvsem v državah članicah EBU, kjer storitve za slabovidne niso na voljo in kjer slabovidni sploh niso vključeni v tamkajšnja društva in zveze slepih.

[Na vrh](#)

PAMETNI TELEFONI: Aplikacija Safari (internetni brskalnik) in aplikacija Siri (za govorno ukazovanje)

Avtor in sodelavec: *Safet Baltič*

Lektoriranje: *Albert Kolar*

Pošlji komentar

Kot sem opisal v prejšnji številki Rikoss-a, se današnji pametni telefoni s pomočjo različnih aplikacij prelevijo v prenosne računalnike. Poleg že opisane aplikacije za delo s elektronsko pošto je velikokrat za to potrebna tudi aplikacija za delo na spletu. Na Iphone se ta aplikacija imenuje Safari. Glede na to, da je Iphone pametna naprava, skriva še eno zelo uporabno aplikacijo za delo ne zgolj za videče osebe, temveč še posebej za slepe in slabovidne in le-ta se imenuje Siri.

Safari

Safari je torej spletni brskalnik, ki je prednaložen na sleherni Applovi napravi, od telefonov, tabličnih računalnikov do prenosnih ali namiznih računalnikov tega proizvajalca. Na Iphone se aplikacija nahaja v takoimenovani doc vrstici na dnu zaslona nad gumbom Home (domov). Zato vam bom v spodnjih vrsticah opisal delo z njo.

Ko odpremo aplikacijo Safari, se nam na zaslonu prikažejo naslednji predmeti, in sicer v zgornjem levem kotu zaslona pod statusno vrstico se nahaja tekstovna vrstica z imenom Address (naslov) in če jo dvakrat na hitro kliknemo, lahko vnesemo naslov spletne strani, do katere želimo dostopiti. Pod naslovno vrstico pa se nahajajo priljubljene spletne strani, pod pogojem, da smo jih dodali v priljubljene. Na dnu zaslona nad gumbom Home (domov) pa se nahaja orodna vrstica z naslednjimi možnostmi po vrstnem redu od leve proti desni strani zaslona:

- Gumb Back (nazaj), če dvakrat na hitro kliknemo ta gumb, se vrnemo na prejšnjo stran,
- Gumb Forward (naprej), če na hitro dvakrat kliknemo na ta gumb, se premaknemo na naslednjo že obiskano stran,
- Gumb Share (deli), če dvakrat na hitro kliknemo ta gumb, nam aplikacija ponudi možnost Air drop recipient (Brezžični prenos), kar pomeni pošlji spletno stran na drugo napravo v bližini s pomočjo povezave bluetooth.
- Gumb Show bookmarks (prikaži označene), če kliknemo ta gumb, nam aplikacija prikaže priljubljene in spletne strani v zgodovini obiska.
- Gumb Tabs (zavihki), če kliknemo ta gumb, nam aplikacija prikaže zgodovino obiskanih spletnih strani, katere na željo izbrisemo ali pa jih uporabljamo kot bližnjice.

Sama uporaba aplikacije je zelo preprosta in slepim in slabovidnim z uporabo bralnika zaslona Voice over omogoča tudi hitro brskanje po spletnih straneh. Da bi vklopili vse možnosti Voice over za hitrejšo navigacijo po spletnih straneh, se moramo podati v nastavitve bralnika zaslona. To storimo tako, da na osnovnem zaslonu odpremo aplikacijo Settings (nastavitve) z naslednjimi možnostmi:

- General (splošno),
- Accessibility (dostopnost),
- Voice over,
- Rotor.

Pod postavko Rotor nam nastavitve bralnika zaslona omogočajo, da označimo ali odznačimo možnosti, ki dovoljujejo celovito upravljanje s pametnim telefonom. Da bi bili pri delu v aplikaciji Safari čim bolj učinkoviti in hitrejši, si označimo naslednje možnosti:

- Headings (glave),
- Links (povezave),
- Visited links (obiskane povezave),
- Non visited links (neobiskane povezave),
- Buttons (gumbi),
- Text fields (polja za vnos besedila),
- Search fields (iskalna polja)

Torej, s pomočjo Rotorja si olajšamo delo v aplikaciji Safari in pohitrimo navigacijo po spletnih straneh.

Siri

Siri omogoča delo s telefonom z glasovnimi ukazi. Na vseh Applovih napravah je prednaložena in jo lahko pričnemo nemudoma uporabljati. Pred tem jo moramo aktivirati v Settings (nastavitve). V nastavitvah kliknemo na možnost Siri & search in ponudijo se naslednje možnosti:

- Listen for hey Siri off (Pričakuj ukaz Hey Siri - izključeno), če kliknemo ta gumb, bomo vklopili možnost, da se nam Siri oglasi že po izrečenem Hey Siri.
- Press Home button for Siri (pritisni gumb Home za vklop Siri), če označimo to možnost, bo Siri pričela delovati, ko bomo pritisnili gumb Home.
- Allow Siri when lock (dovoli Siri delo pri zaklenjenem zaslonu), če vklopimo to možnost, bo aplikacija delovala tudi, ko je zaslon zaklenjen.
- Language (jezik), tukaj izberemo enega od kar 41 različnih jezikov za ukazovanje Siri, med katerimi pa na žalost ni slovenščine, kar pomeni, da moramo glasovne ukaze izgovarjati v tujem jeziku, ki smo ga izbrali.

- Siri voice (glas Siri), tukaj izberemo med različnimi glasovi določenega jezika, bodisi ženskih ali moških govorcev.
- Voice feedback (glasovni odgovor), tukaj izberemo, če naj po glasovnem ukazu Siri odgovori, ali ne.
- My information (moje informacije), tukaj nastavimo naše ime in druge podatke, tako da bo Siri vedela, s kom poteka dialog.

In kaj lahko delamo s pomočjo Siri? Aplikacija ima zelo širok spekter delovanja, in sicer poleg zelo osnovnih možnosti, kot je glasovno klicanje bodisi izgovorjene telefonske številke ali pa imena shranjenega stika, se Siri lahko pohvali tudi z iskanjem in branjem podatkov s spleta, aktiviranjem aplikacij na napravi na podlagi glasovnega ukaza in še več. Zelo uporabna je, če želimo izvedeti, katera pesem se predvaja na radiu in sicer jo zgolj vprašamo in po par sekundnem poslušanju nam prebere ime tako izvajalca kot pevca. Zelo uporabna je za pošiljanje tako kratkih sporočil SMS ali pa kar elektronske pošte, kar naredimo tako, da ji povemo, komu želimo poslati sporočilo in nas bo vprašala, kaj želimo napisati kot sporočilo in po našem odgovoru sama zapiše besedilo ter odpošlje sporočilo.

Z njeno pomočjo lahko preverjamo tudi vremenske razmere in aktiviramo navigacijo ter še veliko več. Aplikacija se med pogovorom z njo s poslušanjem našega glasu nauči naše izgovorjave besed in lahko, če se naslednjič zmotimo pri izgovorjavi, predvidi pravilno besedo. Sama aplikacija je zelo uporabna v primerih, ko so naše roke zasedene z drugim delom in lahko z govorom upravljamo z našo napravo. Na žalost pa, kot že povedano, med jeziki ni slovenščine, kar pomeni, da lahko z aplikacijo upravljamo zgolj v tujem jeziku.

[Na vrh](#)

NAMIGI IN NASVETI: Nedeljivi presledek v Wordu, Pretvorite kar koli v kar koli

Avtor in sodelavec: *Brane But*

Lektoriranje: *avtor*

Pošlji komentar

Uporaba nedeljivega presledka v Wordu omogoči, da ostane zapis npr. datuma v eni vrstici in ne pride do preloma vrstice na tem mestu, kot bi se lahko zgodilo pri uporabi navadnega presledka. Če ste se kdaj znašli v situaciji, ko ste nujno morali pretvoriti kakšno datoteko v drug format, potem bo storitev CloudConvert kot nalašč za vas, saj podpira pretvorbo med več kot 200 različnimi formati.

117. Nedeljivi presledek v Wordu

Če pri zapisu datuma ali med številom in oznako merske enote zapišemo navadni presledek, lahko pride do težav zaradi možnega preloma vrstice na tem mestu oziroma do samodejnega preskoka v novo vrstico. Tej nevšečnosti se izognemo z uporabo nedeljivega presledka.

Presledki nastopajo v vseh pisnih besedilih, a jih v bistvu niti ne zaznamo, čeprav so nujni za razumevanje! Če bi pisali besedila brez presledkov, bi bilo branje zelo otežkočeno. Torej, presledek kot znak ni nobena posebnost. Pravila njegove uporabe so jasna: pišemo ga med posameznimi besedami, za ločili, pri navedbi merskih enot, pri datumih ...

A ravno pri datumih in merskih enotah se pogosto zalomi, ko nagaja prelom vrstice oziroma samodejni preskok v novo vrstico in je število napisano na koncu prve vrstice, oznaka merske enote pa v naslednji, ali pa imamo del datuma napisan v eni vrstici, del pa v naslednji.

Pravilno bi bilo seveda, da je na primer "10 cm" ali "10 %" ali "15. 10. 2018" pisano skupaj s presledkom v naslednji vrstici. Da se izognejo prelomu vrstice na takšnem mestu, mnogi med številom in oznako merske enote ali v zapisu datuma presledka sploh ne označijo, kar pa seveda ni pravilen zapis.

Word nam takšen zapis omogoča, le namesto navadnega presledka moramo vstaviti tako imenovani nedeljivi presledek. Vstavimo ga s pomočjo kombinacije tipk:

Ctrl + Shift + Preslednica

Pritisnemo in zadržimo tipki Ctrl in Shift ter pritisnemo preslednico.

Videz nedeljivega presledka je enak navadnemu, a ne upošteva samodejnega prehoda v novo vrstico, ne omogoča torej preloma vrstice na tem mestu.

Vir: <https://www.b2.eu/sl/racunalniski-tecaji/racunalniski-nasvet/word-vstavimo-nedeljivi-presledki-2018-05-23>

118. Pretvorite kar koli v kar koli

Če ste se kdaj znašli v situaciji, ko ste nujno morali pretvoriti kakšno datoteko v drug format, potem bo ta storitev kot nalašč za vas. Najboljše pa je, da je brezplačna - vsaj deloma.

Storitev CloudConvert podpira pretvorbo med več kot 200 različnimi formati avdio, video dokumentov, besedilnih dokumentov, e-knjig, arhivov, fotografij, preglednic in predstavitvenih zapisov. Datoteko naložimo na njihove strežnike, kjer nato izberemo format, v katerega želimo datoteko pretvoriti. Storitve nam omogoča do 25 pretvorb brezplačno na dan, datoteka pa mora biti manjša kot 1 GB.

Storitev je torej vsaj deloma brezplačna, lahko pa za majhno doplačilo glede na količino ali za mesečno plačilo povečamo možnosti pretvorb. Vsaka pretvorba zavzame vsaj eno minuto. Kupimo lahko paket že od 500 minut dalje za 8 € ali pa se naročimo mesečno za 1000 minut in plačamo prav tako 8 €. Seveda lahko izberemo tudi več. Edina razlika je ta, da pri enkratnem nakupu ni nujno, da porabimo vse enote na enkrat, saj nam ne propadejo, medtem ko pri mesečnih te zapadejo.

Pretvorba se odvija na strežniku, namesto na našem domačem računalniku. To pomeni, da bomo na račun prišli vsi tisti, ki nimamo dovolj zmogljivih računalnikov za pretvorbo velikih datotek. Storitve prav tako ponuja, da datoteko naložimo kar iz oblčnih storitev in jo tja po pretvorbi tudi shranimo.

Povezava: <https://cloudconvert.com/>

Vir: <https://www.racunalniske-novice.com/>

[Na vrh](#)

NOVIČKE: novi USB HID standard za brajeve zaslone, Google Lens in Microsoft Seeing AI – aplikaciji, ki slepim olajšata vsakodnevna opravila, spletni klepetalnik Skype 8 odslej dostopnejši, v Zadru mednarodni tabor s področja IKT tehnologij za slepe in slabovidne, prva brajeva pametna ura

Avtorja in sodelavca: *Aleš Kuhar in Jožef Gregorc*

Lektoriranje: *Albert Kolar*

Pošlji komentar

Sprejet novi USB HID – USB human device standard, ki pokriva brajeve vrstice

V maju je bil dokončno potrjen enotni USB HID standard za prepoznavo brajevih vrstic ob priklopu na računalnik. To zelo poenostavljeno pomeni, da bodo vsi operacijski sistemi, ki so pod pokroviteljstvom velikih igralcev, kot so Apple, Google in Microsoft, brajeve vrstice prepoznavali na enak način, kot prepoznavajo miške, tipkovnice in druge standardne vhodne ali izhodne naprave. To dolgoročno pomeni lažji razvoj tehnologij, povezanih z brajico, saj nobenemu igralcu ne bo več treba razviti lastnega vmesnika in gonilnika prav od začetka, temveč bo gonilnik obstoječe brajeve vrstice ali vmesnik v bralniku zaslona, ki komunicira z njim, samo prilagodil potrebam modela. Iz tega jasno sledi, da je v standardu dogovorjena implementacija najbolj pogostih in uporabnih funkcionalnosti, vsaka vrstica pa lahko ima tudi svojo, ki se dodaja k obstoječim, prav tako pa lahko tudi bralnik zaslona doda kakšno svojo funkcionalnost. Najprej bodo novi standard upoštevali popolnoma novi modeli vrstic, za obstoječe pa bo treba gonilnike prilagoditi, če izdelovalec za njih še ponuja programske nadgradnje in posodobitve strojne kode.

Vir: www.usb.org/press/USB-IF_HID_press_release_FINAL.pdf

Google Lens in Microsoft Seeing AI – aplikaciji, ki slepim in slabovidnim olajšata vsakodnevna opravila

Pred časom smo vsi uporabniki novejših mobilnih naprav s sistemom Android samodejno prejeli novo aplikacijo z imenom Google Lens. Gre za aplikacijo, zasnovano na umetni inteligenci, ki nam s pomočjo vgrajene kamere dobesedno pove, kaj stoji pred nami, razloči pa tudi podrobnosti, kot so vrsta hrane na mizi, prepozna tudi drevesa, znamke avtomobilov in podobno. Aplikacija je na voljo zgolj za novejše mobilnike, izdelane na principu umetne inteligence z novejšim operacijskim sistemom Android, kot je na primer 7.1, ni pa še povsem dodelana.

Na podoben način deluje tudi Microsoft Seeing AI, le da je izdelana zgolj za Appleove naprave, deluje pa tudi zanesljiveje. Razvoj za Android še poteka. Aplikaciji nam

služita predvsem takrat, kadar nimamo ob sebi osebe, ki bi nam lahko bila v pomoč pri katerem od opravil, saj nam lahko podata tudi informacijo o tem, kakšne barve je določen predmet in še kaj, kar nam služi za uspešno opravilo. Sta pa to samo dve izmed večjega števila aplikacij, ki skušata bolj ali manj uspešno pomagati slepim in slabovidnim s pomočjo računalniškega vida in umetne inteligence v najširšem pomenu besede.

Vir: <https://blindportal.si/google-lens-prepoznava-hrano-avtomobile-drevesa-in-se-mnogo-vec/>

<http://www.microsoft.com/en-us/seeing-ai>

Spletni klepetalnik Skype 8 odslej dostopnejši

S 25. julijem je vsem uporabnikom bralnikov zaslonske slike na voljo posodobljena različica priljubljenega klepetalnika Skype 8.2. Na njo opozarjamo, ker ni bilo mogoče uporabljati vseh predhodnih različic osme izdaje s sodobnejšim izgledom in novo strukturo. Trenutno so pri Microsoftu razvili program do te mere, da lahko opravljamo vsa osnovna dela, kot so sprejem in prekinitev tako avdio klica, kot klica s podporo za video, pregledujemo seznam stikov in jih tudi dodajamo ter pošiljamo in prejemamo datoteke. Nekatere podrobnosti so še v postopku razvoja. Gre predvsem za konferenčne klice.

Čeprav so ob izdaji osme različice klepetalnika Skype pri Microsoftu najavili konec podpore sedmi različici s prvim septembrom letošnjega leta, bodo to do nadaljnega na željo uporabnikov podaljšali in nas sproti obveščali o spremembah.

Vir: <https://blogs.msdn.microsoft.com/accessibility/2018/07/25/4975/>

https://answers.microsoft.com/en-us/skype/forum/skype_news/skype-7-skype-classic-to-be-discontinued-soon/28c3578a-128c-40eb-a99b-f3985c925176?messageId=ecf362c4-917d-4133-a33a-3572b2e39277&auth=1

V Zadru je potekal mednarodni tabor s področja IKT za slepe in slabovidne mladostnike

Že vrsto let organizacija pod nazivom ICC – International camp on communication and computers s sedežem v avstrijskem Linzu organizira 10-dnevni tabor s področja IKT za slepe in slabovidne dijake in študente, namenjen pa je mladostnikom med 18. in 23. letom starosti. Gre predvsem za delavnice, kjer se lahko omenjeni seznanijo z uporabo bralnikov zaslona, osnovnimi glasbenimi programi, delom s preglednicami v urejevalniku Excel, delom s podatkovnimi bazami, predvsem pa gre tu za spoznavanje mesta oziroma področja, kjer tabor poteka, druženje med udeleženci ter sklepanje novih prijateljstev in poznanstev. Letos je bila lokacija še posebej mikavna, saj je tabor potekal v prostorih Univerze v Zadru, zato so bile pristočasne dejavnosti ter izleti obarvani z morsko tematiko, organiziran pa je bil od 22. do 31. julija.

Tabora se je udeležila tudi ekipa šestih dijakov Ljubljanskega Centra Iris ter dva učitelja.

Vir: <http://www.icc-camp.info>

Na voljo je prva brajeva pametna ura

Končno lahko tudi slepi uživamo v uporabi sodobnih tehnologij na področju pametnih ur, saj nam je na razpolago elegantna brajeva pametna ročna ura z imenom Dot Braille smart watch. Združuje vse funkcije sodobnih pametnih ur svetovno znanih gigantov, kompatibilna pa je z vsemi platformami; tako Android, kot iOS, zaenkrat pa jo je mogoče kupiti v sivi barvi. Poleg sodobne oblike in velikega zaslona vsebuje štiri brajeve celice, ki slepim služijo kot mala brajeva vrstica. Najpomembneje pa je, da so celice izdelane na povsem novem principu, saj se pike prikažejo in spreminjajo le takrat, ko se s prstom dotaknemo ene izmed celic. Tako tudi ni opazno, da je naprava izdelana za osebe z okvaro vida. Cena se giblje okrog dvesto evrov.

Vir: <https://www.applevis.com/reviews/braille-devices/bit-braille-road-honest-review-dot-watch>

<https://dotincorp.com/>

[Na vrh](#)

© 2002-2018 [Vizitka RIKOSS](#) [Uredništvo](#), [Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije](#)